

1342

σταμου στουρνα

σχεδια και κειμενα

αθηνα 1968

ΣΤΑΜΟΥ ΣΤΟΥΡΝΑ

ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΑ 1968

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Μικρή ζωή ένας κάποιος	7
Πώς είδαν τό Στάροι οι φίλοι του καλλιτέχνης	9
Σχολικά χρόνια — Πρώτες προσπάθειες	26
Λίγες σελίδες για την Ήσυχη	31
Σκίτσα και ζωγραφίσματα παιδικά	33
Προσκοπισμός	35
Μαθητικές έκθεσεις	41
Σχέδια Πολυτεχνείου	51
Μικρή εισήγηση για τη σπουδή	85

ΜΙΑ ΖΩΗ ΕΝΑΣ ΚΟΠΟΣ

Στὸ τεῦχος τοῦτο εἶναι συγχεντρωμένα σχέδια, σκίτσα καὶ λίγα κείμενα τοῦ Στάθη Στεύρνα, ἀπὸ δακ δρέμηκαν στὰ χέρια φίλων του, συστουδιοτῶν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς καὶ στὸ σπίτι του, μετὰ τὸ θάνατό του.

Ο Στάθος γεννήθηκε στις 10 Ιουλίου 1940 καὶ πέθανε στις 9 Μαρτίου 1962. ΤΈχνης συνολικά 7.912 τήμερες, ποὺ ζὲν καλύπτουν αὗτε τὸ ένα τρίτο τῆς μέσης ἀνθρώπινης ζωῆς. Σχεδιαζεὶς ἀπὸ μηχάδες καὶ εἰχεὶς μάκρην ξέλιξην ποὺ ἔδινε τὶς καλύτερες ἐλπίδες. Απὸ νηπιακὴ σχεδδὸν φλικία, ως τὴ μέρα ποὺ ἔχασε τὴ ζωὴ του, στὰ 21 του χρόνια, ήταν πάντα σκυλιούνεος ἐπάνω σὲ σχέδια, πετράδια, βιβλία, ἀπ’ τὰ πρώτες τάξεις ως τὸ Πολυτεχνεῖο. Ο ιπέρμιετρος κόπος του γιὰ μιὰ δημιουργία δινότερης στάθμης, στάθηκε ἡ αἰτία τοῦ θανάτου του.

Τὸ τεῦχος ἐκδίδεται γιὰ ἐνθύμησή του. Γιὰ νὰ μὴ χαθῇ ἡ προσπάθεια τῆς αύτομης ζωῆς του.

ΠΩΣ ΕΙΔΑΝ ΤΟΝ ΣΤΑΜΟ
ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

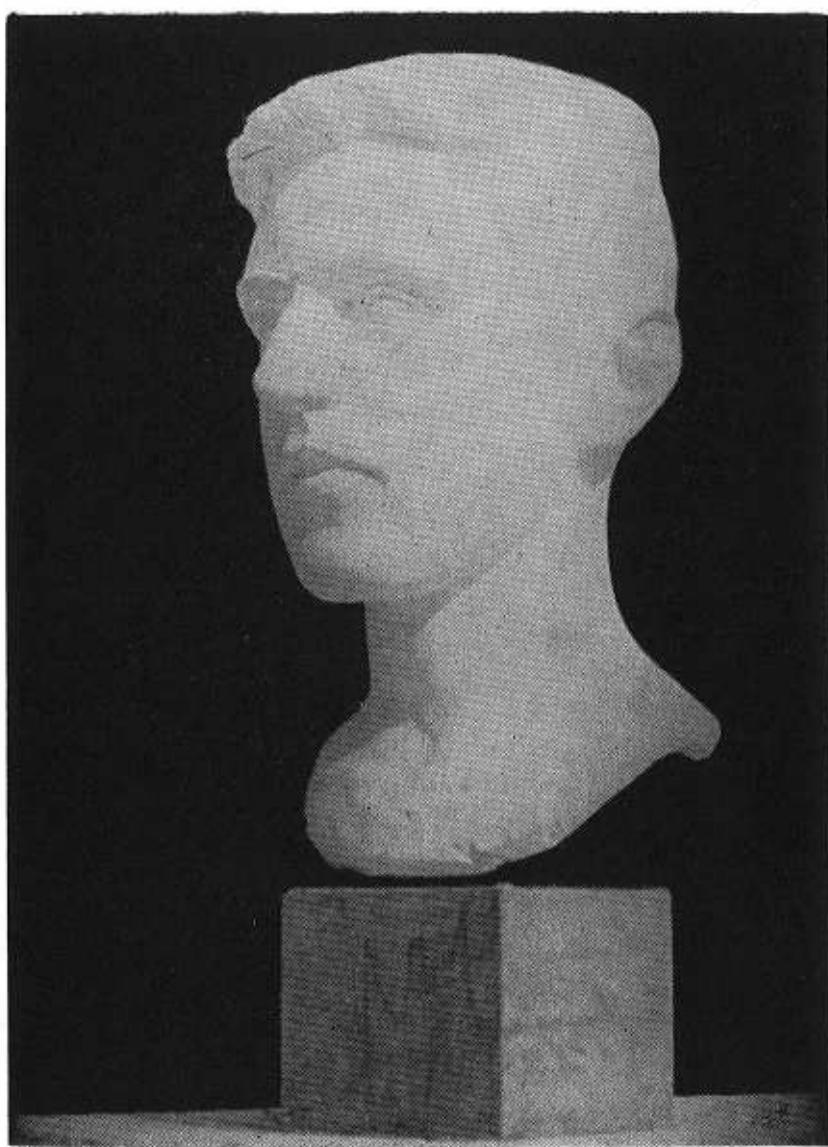
Σκίτσο Πρωτοπάτον (1946)

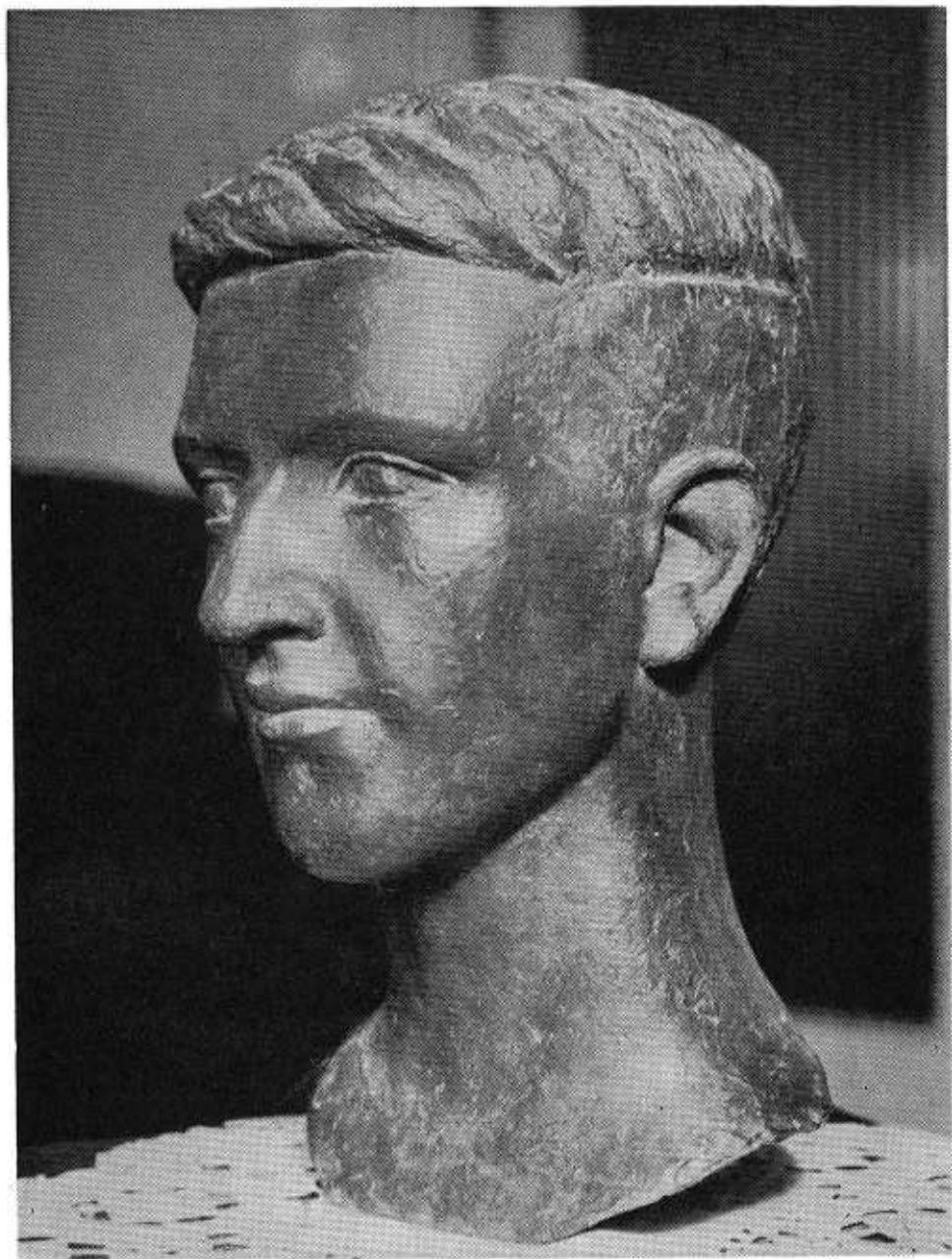
Σκίτσο του ζωγράφου Γιώργου Μόσχου

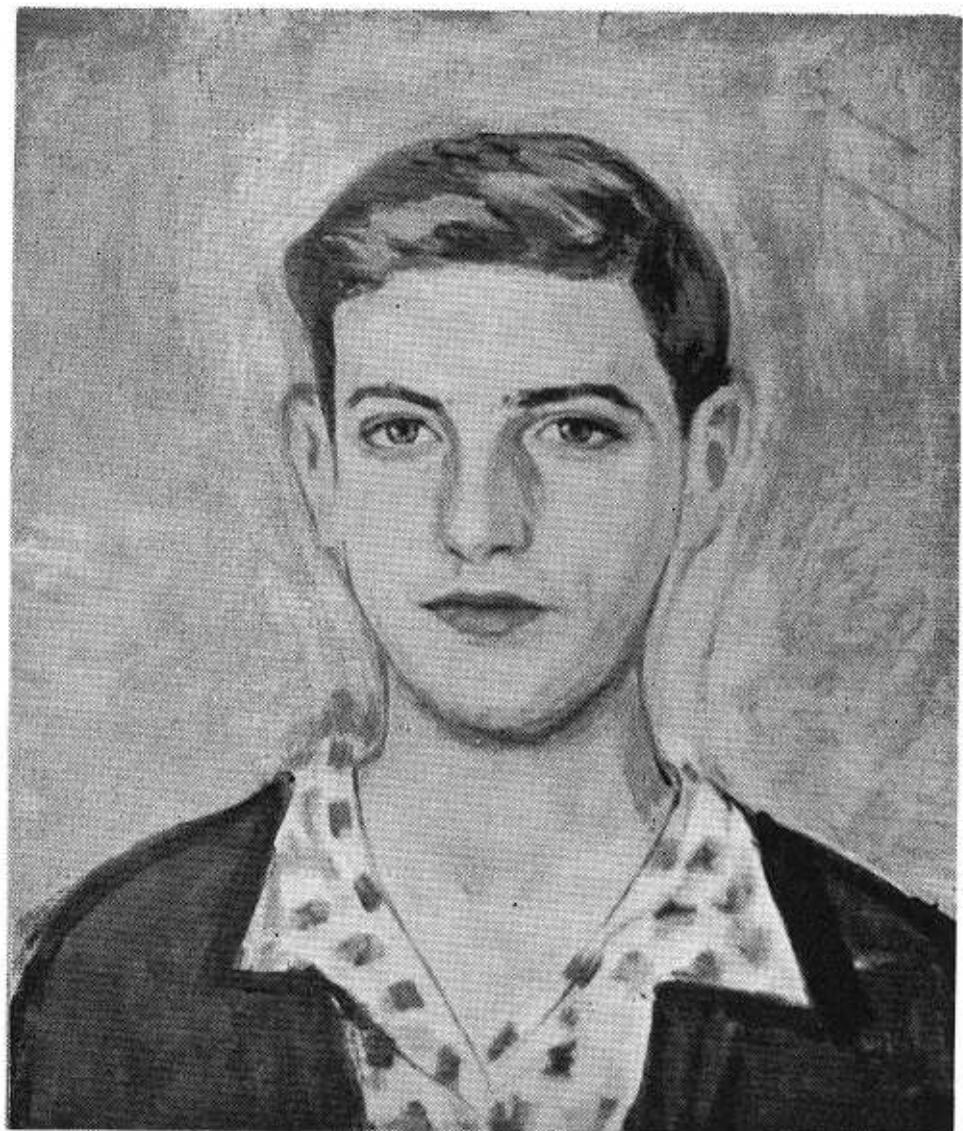
Σκίτσο Φ. Δημητριάδη

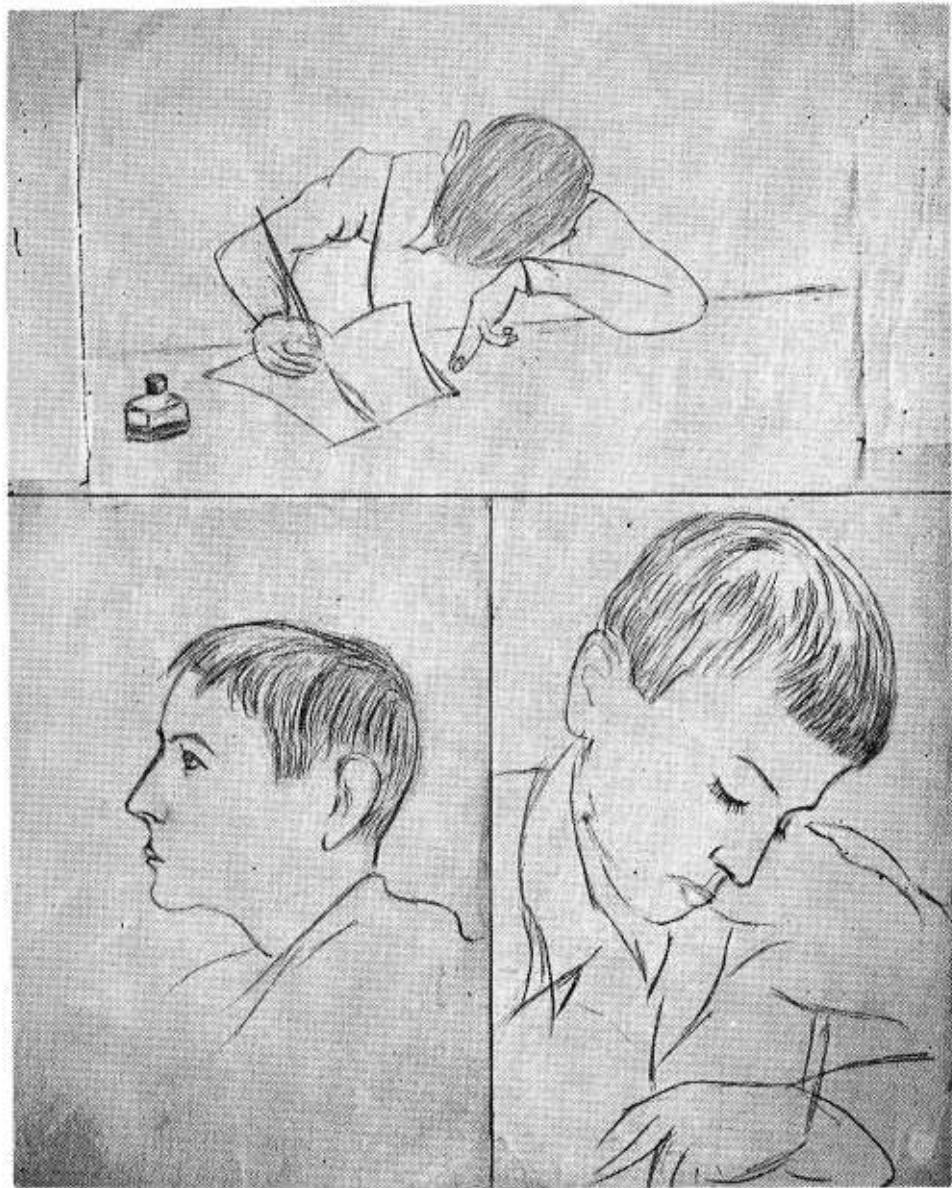
Προτομή.— "Εργο Βασιλείου και Ἀργ. Γκαμίνη

'Ορειχάλκινη προτομή.— "Εργο τοῦ γλύπτου Γ. Γεωργίου

'Ελαιογραφία του ζωγράφου 'Αριστείδη Παπαγεωργίου ('Άλεξάνδρεια 1962)

Πώς τὸν οκισάρισε ὁ πατέρας του στὰ μαθητικά του χρόνια.

Γύψινη προτομή, φιλοτεχνημένη ἀπό τὸν πατέρα του, μετὰ τὸ θάνατό του

Σ Χ Ο Λ Ι Κ Α Χ Ρ Ο Ν Ι Α

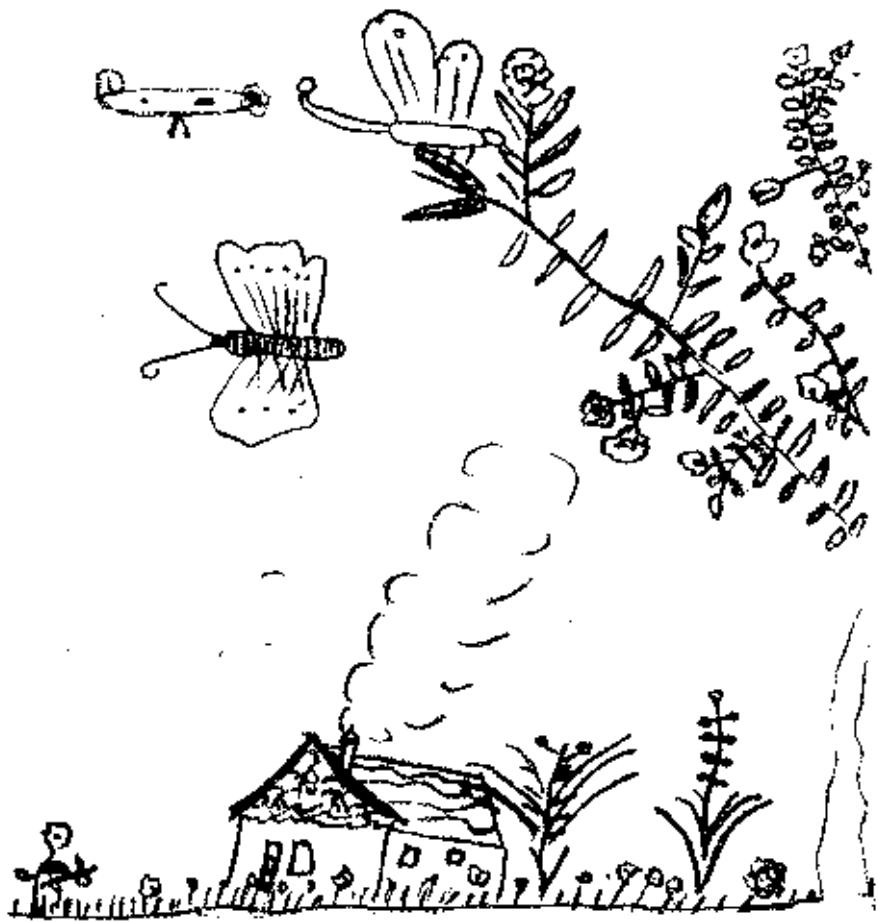
ΠΡΩΤΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ

Από τήν προσχολική άκομη περίοδο τής ζωῆς του, είχε τή συνήθεια νὰ σχεδιάζῃ. Άργοτερα, άπο τις πρώτες τάξεις του Δημοτικοῦ Σχολείου, άκούγοντας παιδικές ιστορίες καὶ διαβάζοντας παιδικά βιβλία, προσπαθοῦσε νὰ σχεδιάσῃ καὶ νὰ γράψῃ δικές του.

Στις έπομενες σελίδες, λίγα χαρακτηριστικά σχεδιάσματά του, άπο σελίδες που τις έγραψε καὶ τις εικονογραφοῦσε ὁ ίδιος μὲ ύπομονή καὶ έπιμέλεια.

"Όταν πρωτογράφητηκε μαθητής τήν 1η Σεπτεμβρίου 1946

Μια παιδική του άνοιξιάτικη σύνθεση (1947)

ΗΩΣ ΕΙΔΕ ΤΗΝ ΔΑΣΚΑΛΑ ΤΟΥ

Στήγη παιδική στήλη τοῦ ἀνηγραϊκοῦ περισθετικοῦ «Ἐργατῶν», ποὺ ἔκανε ϕρευνα γιὰ τὶς ἐντυπώσεις τῶν μαθητῶν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, τὸν Ἀπρίλη του 1950, δημοσιεύτηκε ἡ παρακάτω ἔκθεσή του, ποὺ εἶχε προκριθῆ, μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Δασκάλα μου». Ἡσαν τότε στήγη Δ' τάξη τοῦ Δημοτικοῦ. Στήγη ἔκθεση δείχνει ἀνεπτυγμένη αὐτοχριτική.

Η ΔΑΣΚΑΛΑ ΜΟΥ

Ἡ δασκάλα μου εἶναι νέα, περίπου εἴκοσι ἵταν. Μᾶς διδάσκει: μὲ τέτοιον τρόπο, ώστε τὸ μάθημα γίνεται πολὺ εὐχάριστο.

Πιὸ πολὺ εὐχάριστη γίνεται: ἡ Φυσικὴ Ἰστορία, γιατὶ τὴν κάνουμε βλέποντας τὰ ζῶα ζωγραφισμένα σὲ χρωματιστοὺς πίνακες. Εμένα μοῦ κακοφαίνεται διατὰ μὲ κρατᾶ στὸ τέλας τοῦ μαθήματος καρμιά φορὰ γιὰ νὰ γράψω τὸ μάθημά μου, ὃν δὲν ἔχω γράψει.

Ωστέο, ἔγω δέν καταλαβαίνω δτὶ πρέπει νὰ διορθωθῶ, κι ὅτο τὰ δέια κάνω. Μὰ πλέγα μὲ κρατᾶ τιμωρία καὶ διορθώνομεις λίγο. Γάτερα δημος ἀπὸ καρμιὰ ἑνδομένθια πάλι τὰ δέια. Ἐγὼ δὲ γράψω τὰ μαθήματα καὶ δέν προσέχω. Εἴμαι τὸ ζουκόννι στήγη τάξη. Καὶ νά τώρα ποὺ μὲ φωνάζουν ζουκόννι. Ἐγὼ μάλιστα κακά τὴν τιμωρία θυμάνω καὶ καταπά τὰ ἄλλα παιδιά. Ἡ δασκάλα θμως μὲ τιμωρεῖ κι ἔγω λέω μέσα μου: «Μὰ τὶ κακή δασκάλα πού είγχι! Ὁλο τιμωρία, τιμωρία, γιοῦ λέει!»

ΣΤ. ΣΤΟΥΡΝΑΣ

[8] Ο ΠΟΥΚ ΚΙ Ο ΓΟΥΡΟΥΝΑΚΗΣ ΠΑΝΕ ΚΥΝΗΓΙ

Ο Πούκης ήταν Γουρουνάκης
είχε γνωριστεί σε όλη την Ελλάδα

Μέρα

ως ον

είχαν

ωδει

μυνή

για για

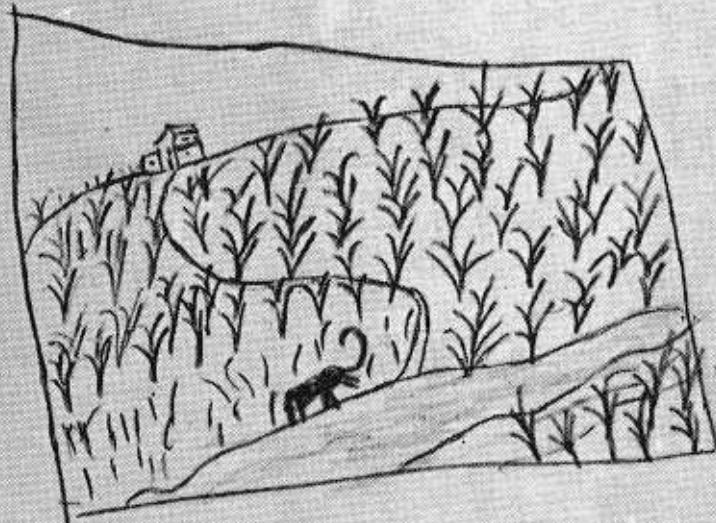

Μετέβολον απεριτίνει στην Βρύση
και ταξιδεύει, και ανταλλάσσεται
στην Βρύση ως έτσαν μάτω
από τον Γάφο. Την άλλη
μέρα τον ξέφρενο, την άλλη
και για την Βρύση

Αυτόγραφο παραμύθι του για τὸν Πούκ καὶ τὸ Γουρουνάκι

ΛΥΤΡΟΣ Ο ΠΟΥΚΚ ΣΕ ΦΩΤΟΣΕ ΕΝΑ ΛΕΦΑ

Μια μέρα στην έδρα κάτι,
τρία μαυρά = στο ωλόπη, ώστε
ηλο = 100 μέτρα μαυρά από το

Ο ΠΟΥΚ ΠΛΕΙ ΓΙΑ ΨΑΡΕΜΑ

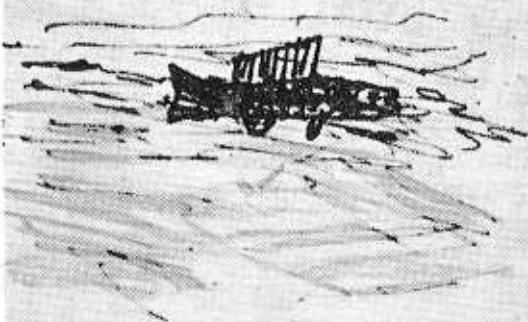
ΠΑΡΑΜΥΘΙ

ΜΕΡΟΣ Β:

1949

4 Μαρτίου 1949

Ο ΠΟΥΚ ΠΛΕΙ ΓΙΑ ΨΑΡΕΜΑ

ΛΙΓΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΥΚ

Ο ΠΟΥΚ ΚΙ Η ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΤΟΥ

Παραμύθι:
21 Φεβρουαρίου 1949

Ο Πούκ πήγε και έρχεται το Γουρουνάκη και τού είπε, έπειδη ήταν καλή ήμέρα να πάνε κυνήγι: γιάς μπεκάτσες. Οι φωλιές τους είναι πάνω στο λόφο, στα έράχια και θά στήσουμε παγίδες στο χωράφι μου και δε φαίνουνται οι παγίδες, γιατί ήταν χριστού μέσα στα στάχυα και θα φαίνεται μόνο το δάλωμα, λέει δ Ήσυχ.

Ο Γουρουνάκης δέχτηκε. Ήήραν τις παγίδες και πήγαν και τις στήσαν στο λόφο, μέσα στα στάχυα και αύτοι κρυφτήκαν πίσ' απ' τους βράχους και παραφύλαγαν. Στη σιγμή διγήκε μιά μπεκάτσα, θύτερα άλλη, άλλη και πιαστήκαν πεντέζη μπεκάτσες.

"Χύτερα πήγαν στο σπίτι του Πούκ και γλεντήσανε.

Ο ΠΟΥΚ ΚΙ Ο ΓΟΥΡΟΥΝΑΚΗΣ ΗΑΝΕ ΤΙΑ ΨΑΡΕΜΑ ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

Τήγυ άλλη μέρα δ Ήσυχ πήρε το Γουρουνάκη και τά δίχτυα και πήγαν γιάς φάρεμα στο ποτάμι, που είχε πολλά ψάρια. Μόλις φτάσανε στο ποτάμι μπήκανε στη μικρή θάρκουλα του Πούκ και ρίξαν τά δίχτυα. "Χύτερα διγήκαν στις δύθες και φάγαν διάφορα χρῦνα φαγητά. Κατά τα διπλεγματα τράβηξαν τά δίχτυα που είχαν πιέσει πάρα πολλά ψάρια. Τά φήσανε στο σπίτι του Πούκ και φάγανε ένα ώραλο γεύμα.

Ο ΠΟΥΚ ΚΑΙ Ο ΓΟΥΡΟΥΝΑΚΗΣ ΗΙΑΣΛΑΝ ΜΙΑ ΑΡΚΟΥΔΑ

Μιά μέρα δ Πούκ και δ Γουρουνάκης πήγαν κυνήγι. Στο δρόμο, φτάσαν σε μιά πηγή και καθήσανε λέγο. "Ηπιαν χρύσο νερό, φάγαν λίγα φαγητά και τράβηξαν γιά τὸν ἀντικρυνθέ λόφο.

"Οταν φτάσανε έκει βλέπουν πώς κάτω ένα έργμακελήσι. Τράβηξαν λοιπόν (έκει). Στο δρόμο που πήγαναν διφασιαν πολύ και τράβηξαν γιά ένα πηγάδι. Στο δρόμο ήταν μιά λιμνούλα και στις δύθες κάτι καλάμια. Ο Πούκ παρατήρησε ότι τὰ καλάμια κουνιόγυταν χωρίς άνεμο, και τά ξέρεισε στο Γουρουνάκη.

Τότε δινοίξαν τὰ καλάμια και πρόσβαλε ένα μεγαλούντσακο άρκουδο πουλό μέριλιαρή γούνα.

Τότε δ Πούκ έσκυψε, πήρε μιά μυτερή πέτρα. Τήγυ σιγμή έκεινη

ή ἀρκούδα ήταν ἔτοιμη νὰ τοῦ ἐπιτεθῆ, ὅλλα μόλις ή ἀρκούδα ἀνοίξε
τὸ στόμα της, ὁ Πούκ πέταξε τὴν πέτρα καὶ μπήκε ἡ πέτρα μέσα στὸ
στόμα τῆς ἀρκούδας καὶ τὴν ἀφῆσε νεκρή.

Τότε τὴν ἔγδυραν καὶ τὴν πούλησαν.

Ο ΠΟΥΚ ΚΙ Ο ΓΟΥΡΟΥΝΑΚΗΣ ΠΑΝΕ ΚΥΝΗΓΙ

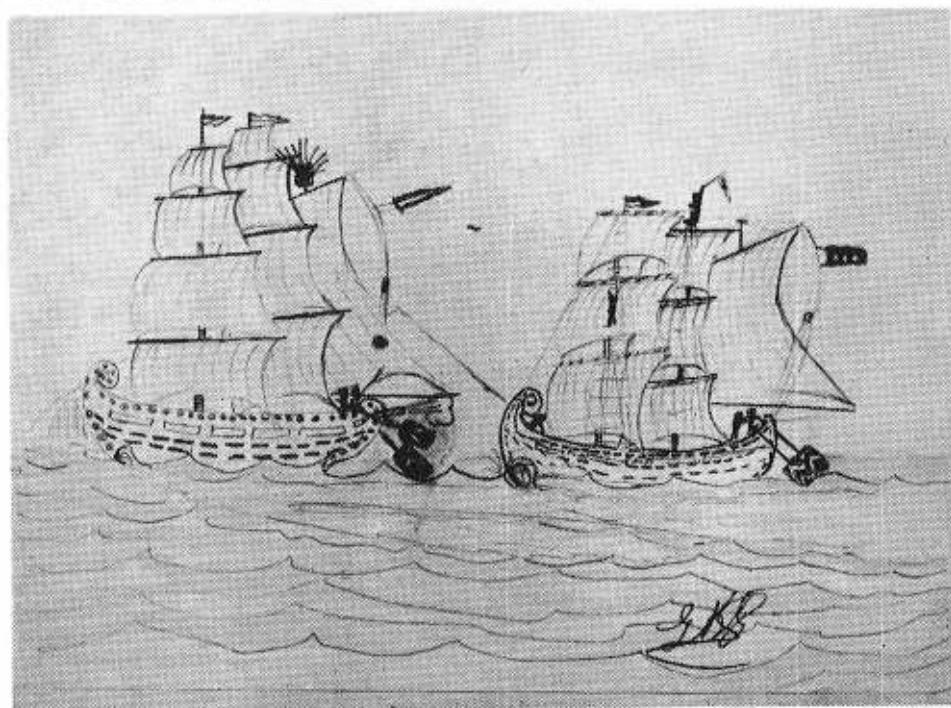
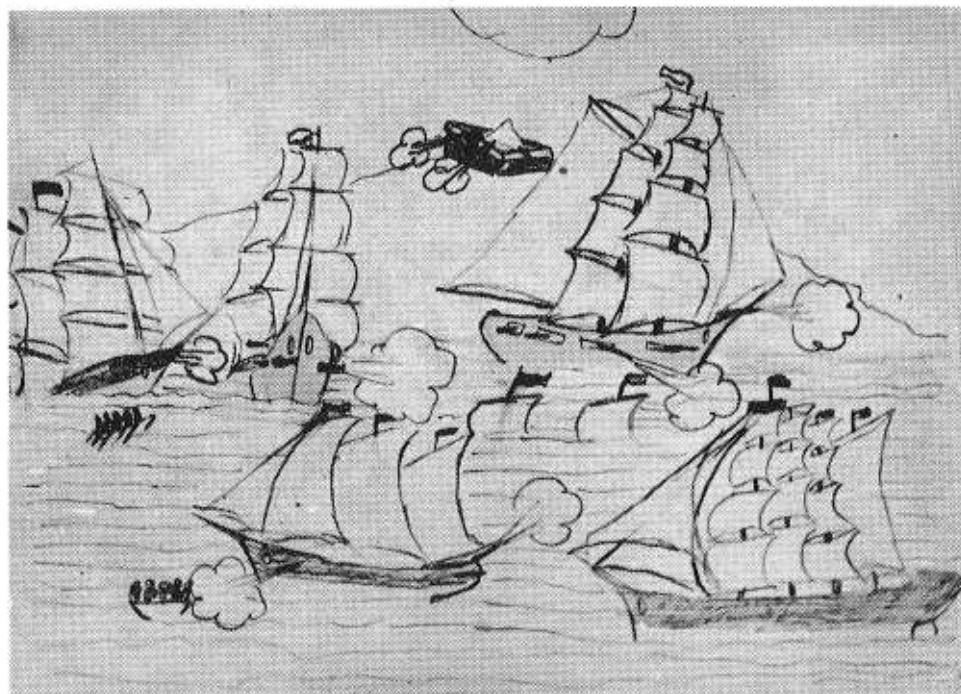
Ο Πούκ μὲ τὸ Γουρουνάκη είχαν συμφωνήσει ἀπὸ τὴν μέρα ποὺ είχαν
πάει κυνήγι γιὰ μπεχάτας, νὰ ἀνταμιθοῦν στὴ θρύση τοὺς ἥταν κάτω
ἀπὸ τὸ λόφο.

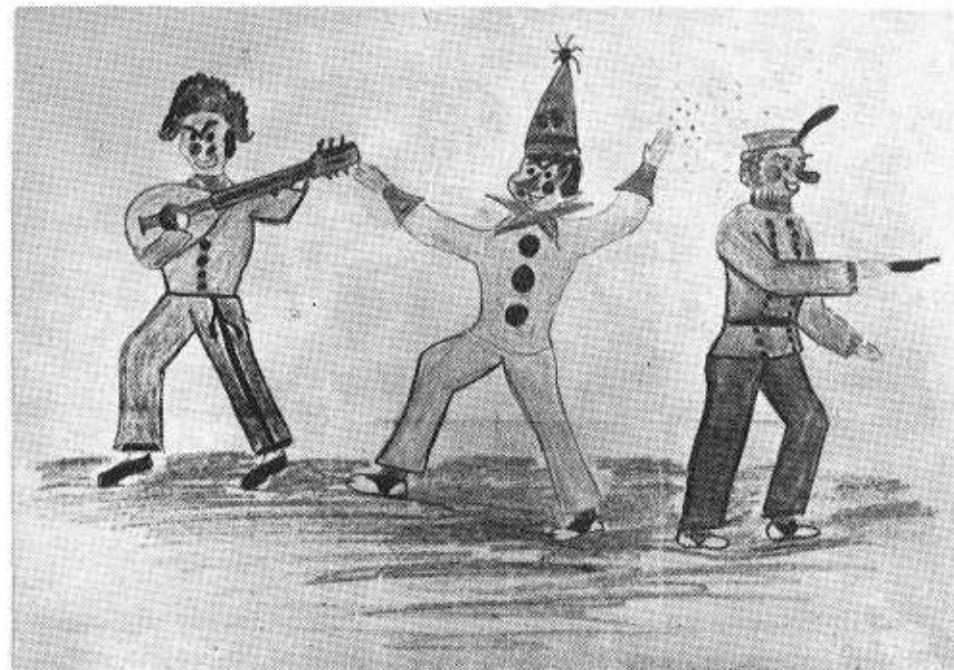
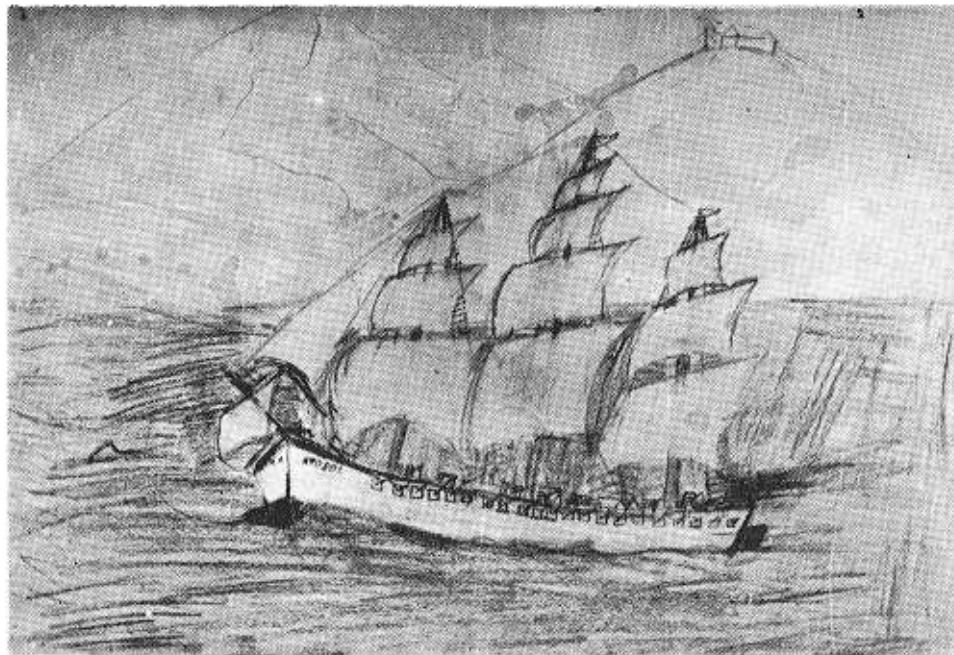
Τὴν ἄλλη μέρα ἂδη πρωΐ ὁ Πούκ πῆγε στὴ θρύση καὶ περίμενε τὸ
Γουρουνάκη. Σὲ λίγο ἥρθε κι ἡ Γουρουνάκης. Πήραντε τότε τὸ μονοπάτι:
ποὺ πέργασε ἀπὸ τὸ ποτάμι καὶ ἔδρυσε στὸ λόφο. "Οταν φάσσαν στὸ
ποτάμι κάθησαν λίγο νὰ ξεκουραστοῦν. Σὲ λίγο θλέπουν ἔνα λύκο
πιὸ πέρα.

"Ο Πούκ πῆγε μὰ πέτρα καὶ τὴν πέταξε στὸ κεφάλι τοῦ λύκου κι ὁ
λύκος ἔπεσε νεκρός. Τότε πλησίασε κι ἡ Γουρουνάκης καὶ θράξουτας
τὸ μαχαιράκι ποὺ κόβαι τὸ ψωμὶ τὴν ἔγδυρα καὶ πήραν τὴν προσγιᾶ
καὶ τράβηξαν γιὰ τὸ λόφο.

"Οταν ἔφτασαν στὸ λόφο θλέπουν μὰ σπηλιά. Ἀπὸ μέσα ἀκούγονταν
έψηματα. Τότε πρόβαλε μὰ ἀλεποῦ. Τότε ἡ Γουρουνάκης πῆγε μὰ πέτρα
καὶ τὴν πέταξε στὸ κεφάλι τῆς καὶ τὴν ἀφῆσε νεκρή. Τοπερα τὴν
ἔγδυραν. Ἀφοῦ προχώρησαν λίγο φτάσσαν σὲ ἕνα ποτάμι. Τότε εἶδαν
τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ νὰ σαλεύουν καὶ πρόβαλε ἔνας χροκόδειλος. Ο
Πούκ πῆγε τὸ διπλό του καὶ πυροβόλησε, πέτυχε τὸν χροκόδειλο στὸ κε-
φάλι, τὸν σκότωσε καὶ τὸν πούλησαν.

ΣΚΙΤΣΑ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

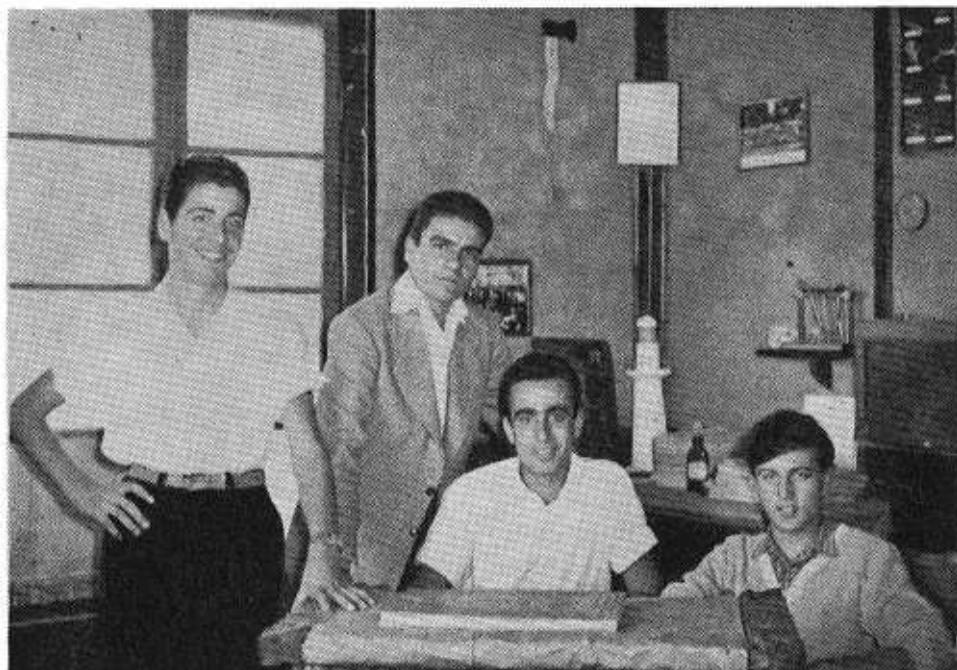

ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ

Από το 1953 έως το 1957 διεκρίθη και ώς πρόσκοπος. Ο ίδιος έγραψε, σχεδιάζε, χρωμάτιζε και συνέτασσε τή μικρή χειρόγραφη έφημερίδα «Η Φωνή τῶν Κοκκόρων», πού μιά της σελίδα δημοσιεύεται σὲ φωτοτυπία.

Τὸ σχέδιό του γιὰ τὴν κατασκήνωση τοῦ Σουγίου θραβεύτηκε, ἀνέκηρύχθη δὲ καλύτερος κατασκηνωτῆς πρόσκοπος πρωτευούσης τὸ 1956 καὶ τοῦ ἀπενεμήθη εἰδικὸ ἔπαθλο, δπως πιστοποιεῖται ἀπὸ τὴν παρατιθέμενη φωτοτυπία τοῦ ἑγγράφου τοῦ Ἐφόρου Προσκόπων κ. "Αρη Κωνσταντόγλου.

Ο Στάμος συνώδευσε καὶ ώς ξεναγός, ἐγτολῇ τοῦ Σώματος Προσκόπων, τὴν ὁμάδα τῶν Γάλλων προσκόπων, ποὺ ἐπεσκέψθη τοὺς Δελφοὺς καὶ κατεσκήνωσε στὸν Παρνασσό, δλόκληρο μῆνα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μείνουν οἱ Γάλλοι πρόσκοποι κατενθουσιασμένοι.

Ο Στάμος στὸ γραφεῖο τῆς προσκοπικῆς ὁμάδος του. (Ο καθήμενος στὰ δεξιά).

Χειρόγραφη προσκοπική έφημερίδα, που τίνη έγραφε και σχεδίαζε ο ίδιος

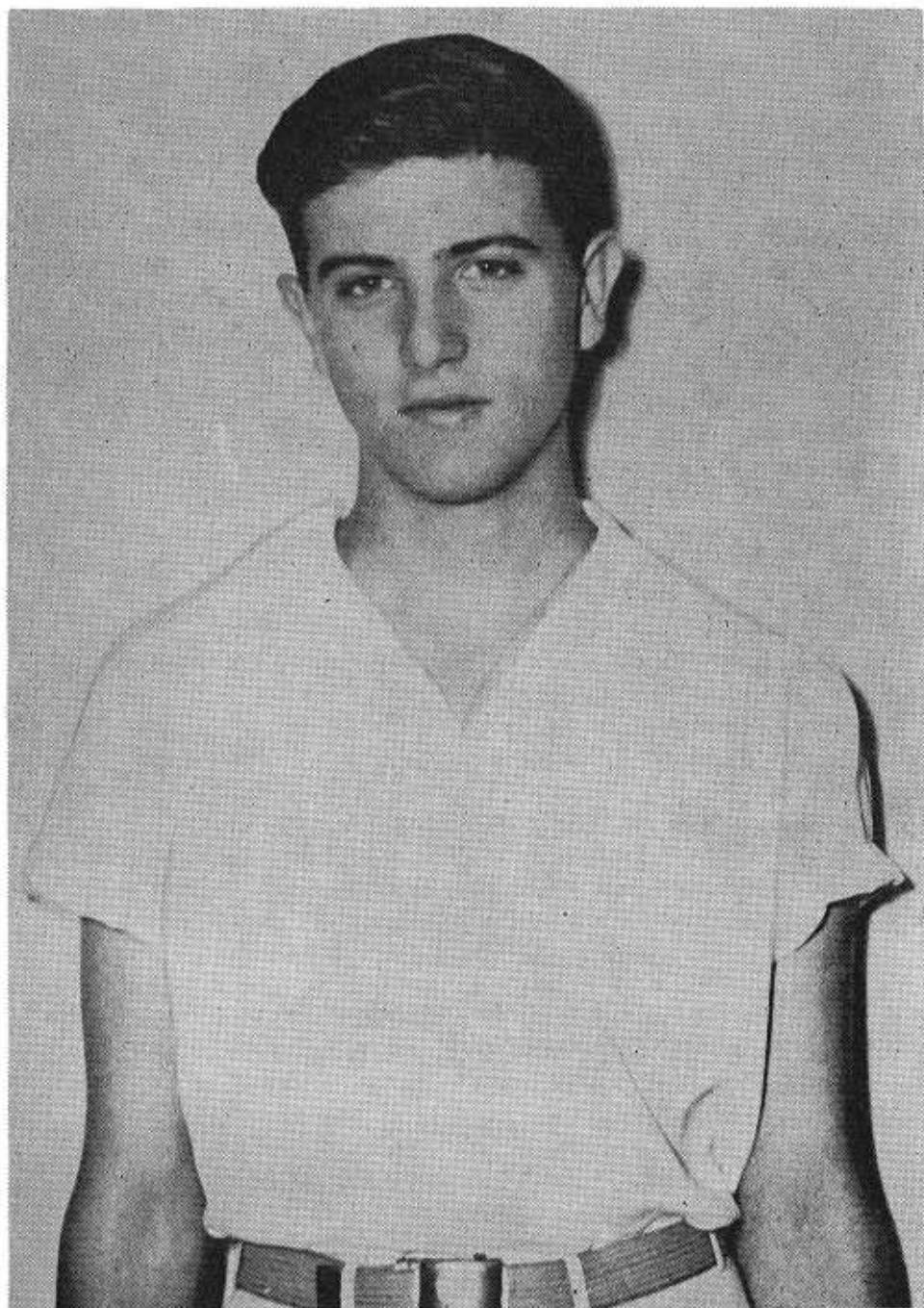
Τό Σημα τούτο ἔσχεδιασεν ὁ Ἐνωμοτάρχης τῆς 3^{ης} Ὀμάδος Προσκόπου Βύρωνος
Σταμάτης Δυούρνας

Καθιερώθη δὲ καὶ τὸ ἐπίσημον ἔργον της Ἐτησίου Τζαμπορέττου Ἐνωμοταρχῶν τῆς Περιφέρειας Προσκόπου Πρωτευούσης.

Διὰ τὴν ἐργασίαν του ταύτην ἔδωσεν τηρητικὸν ἔπαινον, ἀνεκπρυχθῆσε καὶ ὁ Καζζίτερος Καταβκλωντής Πρόσκοπος τοῦ ἔτους 1956, τοῦ ἀπενεργοῦ δὲ καὶ εἰδικού ἐπαθητοῦ.

Τό σημα του, ποὺ βραβεύθηκε

Ο Στάμος στό «Βαρδάκειο»

ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΕΩΝ

Γιὰ φανταστής, διγαπητό μου, μιὰ στιγμὴ τῇ φύσῃ χωρὶς λουλούδια! Γιὰ φανταστής τη, ἔστω γιὰ ἔνα δευτερόλεπτο, στερημένη σπ’ αὐτὸ τὸ θησαυρό. Τί χάρος θὰ διπήρχει! Τί μονοτονία θὰ διπλωνθάται παγιτοῦ! Μέσα σὲ σκιερὰ ἐλατοδάση, πάνω στὶς πευκόφυτες βουνοπλαγιές, πέρα στοὺς καταπρέσινους κάμπους.

Πόσο ἀσχῆμα θὰ ἔταιγκε δλα! Παντοῦ ἐμπρός μας, πίσω μας, δεξιά μας, αριστερά μας, θὰ θλέπουμε τὰ ἴδια καὶ τὰ ίδια. Τὸ ίδιο χρῶμα, τὸ ίδιο σφραγίδα, τὴν ίδια εἰκόνα, μονότονη σ’ δλο τῆς τὸ πλάτος.

Μὰ γιατί, ἀράγε, αὐτὰ τὰ τέσσα μικρὰ δημιουργήματα, τὰ τέσσα κατὰ τὰ ἄλλα δύσημαντα στελέχη τῆς φύσεως, γέλ έχουν τόση ἐπιδραση στὴν ὁμορφιὰ τοῦ κόσμου;

"Ἄς πάρουμε μὲ τὴ σειρὰ τους τὰ πράγματα. "Ἄς βρεθοῦμε γιὰ μὲ στιγμὴ, μὲ τὴν πλούσια καὶ γοργοτάξιδη φαντασία μας, σ' ἔνα δυνισμένο, ἀνοιξιάτικο κῆρο.

Παντοῦ γύρω μας ἀπὸ κάτια τὸ δροσερὸ γρασίδι, ἔως πάνω στὰ πανύφυλα δέντρα. Πάνω στὸ πράσινο θελουδένιο φάντο θὰ δούμε σκορπιόμενα, ἀλλοιούς κατὰ πλήθη, ἀλλοιούς μερινωμένα, σὰν πολύχρωμα διστεράκια τού λάμπουν μὲ κοινάρι φύλοι στὸ σκούρο φάντο τοῦ οὐρανοῦ μιὰ ξάστερη καλοκαιρινὴ γύνχτα, ἀγεκτίμητα κοσμήματα τὰ μεγαλύτερα καλλιτεχνήματα ποὺ ἔκαμες έως τώρα ή φύση, ή μεγάλη αὐτὴ καλλιτέχνις, τὰ λουλούδια.

Πέση ξεκούραση μᾶς φέρνουν στὶς δύσκολες ὥρες τῆς ζωῆς μας! Πέσο ξαλαφρώνουν τὸν πινόρ πόνο ποὺ μᾶς ἔνθωσαν οἱ ἀγαποδίες τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας! Είναι οἱ μόνοι μᾶς πιστοὶ σύντροφοι, ποὺ ποτὲ δὲν μᾶς ἔγκαταλείπουν καὶ πάντοτε μᾶς ξεκουράζουν, μᾶς εὐχαριστοῦν, μᾶς παρηγοροῦν.

Τὶ μεγάλη ἐπιδραση φέρνουν στὴν φύση μᾶς κάθε στιγμὴ ποὺ τ’ ἀντικρύζουμε. Νοιώθει κανεὶς παρατηρώντας τα, ἀπὸ τὸ πιὸ μικρὸ χωριστὴλε ἡ κυκλόμηνο, ποὺ φυτρώνει στὴν ράχη κάποιου γραφικοῦ θουνοῦ, ἔως τὸν πιὸ πολύχρωμο πανσέ, τὸ πιὸ ζωηρόχρωμο τριαντάφυλλο ποὺ καλλιέργησε ποτὲ δ’ ἀνθρωπός, γοιώθει νὲ τὸν διαπερνό μιὰ δινακούφιση φυχικὴ καὶ ἔνας ἀσυγκράτητος θαυμασμὸς νὰ τοῦ γειμίζῃ τὴν φυχή. Αὐτὰ γεμίζουν τὴν σκέψη μας,

τήν γλυκαίγουν, τήν στολιζουν κάθε στιγμή πού τά διντικρύζουμε μπροστά στά μέστια μας.

Άδτα είναι τά μόνα πού Ικανοποιούν, τέρπουν, ξεκουράζουν δλες σχεδόν τις αλεθήσεις μας. Τήν δρασή μας — με τά ποικιλόχρωμα πιδ πλούσια και δπό τό ούρανο τόξο και δπό τόν πιδ φανταχτερό πίνακα ζωγραφικής, πέταλά τους με τό δπλό και διάγκυρο με κάθε δινθρώπινο κομφοσέχνημα σχήμα τους — δισφρησή μας με τις πιδ διγές ευωδίες πού διάρχουν στόν κόσμο. Άδτα έμπνεουν κάθε στιγμή σε κάθε μέρος τής γης ζναν καλλιτέχνη, ζναν ζωγράφο, έναν ποιητή.

Ένα λουλούδι διπήρξε, τέλος, τό μήρυμα πού έφερε δ 'Αρχφργελος πρός τήν Θεοτόκο, ζταν ξπρόκειτο νά έρθη δ Σωτήρας τού κόσμου είς τήν γη. "Εγας δπλός κατάλευκος χρίνος, πού τόση θηλιάς έκρυψε σημασία.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Μπούμ, μπούμ, μπούμ! Άντηχησε τό τύμπανο και τό άλογόνι προχώρησε θριαμβευτικά μέσα στό λασπωμένο σοκκάκι τής παλαιογειτονιάς. "Ένα πλήθος δπό διπόδυτα δλητάκια ζεχύθηκε σά σίρουνας με αφυρίγματα δινακατειμένα με γέλια και ζνα σωρδ θλιστήμας γιά νά τό διποδεχθή δπως δρμόζει σε τέτοιες περιστάσεις. Και τό άλογόνι προχωρούσε συνεχώς με ζαυγκράτητη διπερηφάνεια.

Ιύρω του ένα πλήθος δπό γύρτους, γυφτοκούλες και γυφτόπουλα χόρευα μ' ζνα σωρδ φιγούρες, συρπληγρώνοντας ζτε τήν παρουσιασή του. Και πάγω στό φτωχό άλογόνι, σάν νέος Μεγαλέξανδρος, δ 'άρχηργδες τής παρέας.

Μπούμ, μπούμ, μπούμ, μπούμ! Ξαναντήχησε τό τύμπανο και ή παρέλαση σταράτησε γιά νά έπιδειξη στόν ξέαλλο δπό ένθουσιασμό παιδόκοσμο τήν χορευτική τής δεινότητα. Ήηρε καιτ' άρχην στροφές γύρω δπ' τόν έαυτό του το άλογόνι, πήδηξε φηλά κι' θρικίσε νά χορεύῃ, με λυγερότητα πού θά τή ζήλευε κι' δ πιδ ζπιτήδειος χορευτής. Άφοι γιά λίγη θρα συνέχισε τόν τρελλό του χορδ δγ μέσω δλαλαγμών και θερμοτάτων έκδηλωσεων, σταράτησε άπότομα πρός μεγάλην λύπην τόν δψηλών θεατών γιά νά εισπράξη τό άντιτιμο τού κόπου του και νά συνεχίση τήν θριαμβευτική πορεία του, άκολουθουμένο δπό ένα σημήνος ζηθουσιασμένου μαριδόκοσμου...

Και τώρα νόμιαστε σε μά αλλη γειτονιά. Έδω βλέπουμε μά τοιγγάνα νά χορεύη κάτω δπό τούς ήχους τού γύρτικου τυμπάνου, περιτριγυρισμένη,

ἀπὸ πλήθος κάθε λογῆς μορφῶν. Πιὸ κάτιο μίδι μακριοῦ ταυτόνεται μὲν αὐτόλι, ἐνῷ δὲ μακραγγῆς μάταια προσπαθεῖ νὰ τοὺς χωρίσῃ. Πόσῳ χαρούμενη δὴ φη δίνουν δὲλα αὐτά. Μικραράδες, κορδέλλες, κομφετί, πολύχρωμα κουτούμια, καπέλλα κάθε μορφῆς καὶ εἰδους, δὲλα αὐτὰ δρίσκονται σὲ γῆμερησά διάταξη, σκορπώντας παντοῦ τὸ κέφι: καὶ τὴν εὐθυμίαν. Χορὸς ἔδω, παγοῦ, ἐκεῖ σὲ φτωχὰ καὶ σὲ πλούσια σπίτια. Πόσας ἀλλοιώτατη είναι ἡ δὴ φη τῆς Ἀθήνας αὐτές τις γῆμερες! Μὲ τι εὐχαριστηση γιορτάζουν δὲλοι: πλούσιοι καὶ φτωχοί, μικροί καὶ μεγάλοι τις μεγάλες αὐτές γῆμερες τοῦ κεφιοῦ, τέλος Ἀποκριές!

Η ΑΝΘΙΣΜΕΝΗ ΛΑΜΥΓΔΑΛΙΑ

"Οταν δὲ γῆμη μέσα στὸν καταγάλανο οὐρανὸν χαρούμενος, μὲν γένει ζωῇ, μότερ" ἀπὸ τις παγωμένες συγγεφίες τοῦ χειμῶνα, διανασκεπτάση τὴν ἔως τώρα παγωμένη γῆ τὴν καταπράσινη δροσερή χλόη, διαν γυναικούν στὰ πέρα βουγά τὰ τελευταῖα χιόνια, τότε ἀνθίζει τὴν ἀμυγδαλιά.

Δέστε τὴν καμαρώστε την. Πόσω διμορφη ποὺ είναι!

Πλακιωμένη ἀπὸ τὰ καταπράσινα λειδάδια στὸ δάσος, τὰ σπαριμένα ποὺ καὶ ποὺ ἀπὸ κακάνα γραφικὸ κατόλευκο σπιτάκι χωρικοῦ, καὶ ἀπὸ τὸν καταγάλανο οὐρανό, ποὺ γεμάτος εὐθυμία σκεπτίζει παντοῦ τὴν αἰσιοδοξία, πόσα δινακουφίζει καὶ δραστίζει τις κουρασμένες ἀπὸ τὴν μοναστικὰ τοῦ χειμῶνα σκέψεις μας.

Πᾶς μισθός ἀρέσει νὰ κάθωμε: ὥρες δλόκληρες καὶ γὰ κοιτάζω τὴν ἀνθισμένη ἀμυγδαλιά! Μοῦ δίνει δύναμη ἡ θέα τῆς ἡ μαργική, δίνει γένει ζωῇ τὸ μεθυστικό τῆς δρώμα. Πώς τὴν λατρεύω! Μόλις τὴν διντυρύζω καταλαβαίνω πώς ἡ ζωῇ είναι πάντα ὄμοια καὶ γεμίζει ἡ κουρασμένη μου ψυχὴ ἀπὸ ἔνα εὐεργετικὸ αἰσθητικὰ αἰσιοδοξίας γιὰ τὸ μέλλον, ἀπὸ δύναρα, ἀπὸ ἐλπίδες, ποὺ νομίζω διτε ἔγιναν καθόλας προγραμματότης. "Ω νατ, θέλω γὰ ζήσω, θέλω νὰ γαρδ τὴ γλυκειά ζωῇ!"

Πόσος ξεκούρωστη είναι ἡ θέα τῆς ἀνθισμένης ἀμυγδαλιάς! Τι εὐθυμική νότα δίνει στὶς κουρασμένες μας σκέψεις! Πόσον εὐεργετικά σπά τὴν μοναστικὰ τοῦ χειμῶνα!

Τι είναι δρμας αὐτὸ ποὺ κάνει τὴν ἀνθισμένη ἀμυγδαλιά νὰ ἐπιδρᾷ τόσο διαθετικὰ στὶς ἀπογοητευμένες ψυχές ἀπὸ τὴν χειμωνάδικη συγγεφία; Τι είναι αὐτὸ ποὺ τὴν κάνει νὰ μᾶς δίγη νέα ζωῇ στὴν γέρα τοῦ χειμῶνα;

Σκεφθήστε πόσο στενὸς είναι συνυφασμένος τὰ ροδόλευκὰ τῆς πέταλα

πού τόση σκορπίζουν εύωδιά, μὲ τὸν ἐρχομό τῆς ἀγοῖξεως. "Ετοι οὐδελα, χωρὶς καὶ ἔσεις νὰ ξεμπετε πῶς, ἀντικρύζοντάς την δὲ γοῦς σας πετά στὴν ὥρα λαδυθοστεφανωμένην θασίλισσα, πεὺ ζωιδέχεται: στὸ θρόνο τὸν θανάτου πληγωμένο πιὸ γέρο - χειριδνα. Κι' οὐλα στὴ θέα της ἀναζωγονοῦνται, χαιρούνται, εὐθυμούν, γιατὶ καταλεβαίνουν πιὸ θεῖ: ή χειρωνιάτικη μπόρα ἔχει περάσει γιὰ γέρηθη στὴ θέση της ή ἀνοιξιάτικη γαλήνη, ποὺ τόσα ζωοποιεῖ, τόσα μαγεύει καὶ γοητεύει.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΜΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τὸ γένον σχολικὸν έτος μᾶς ἔφερε εἰς τὴν τάξιν μας μίαν ἀλλαγὴν. "Εως τώρα πηγαίναμε στὸ σχολεῖο πρωτ., ἐφέτος δὲ τὰ πράγματα ήρθαν διαφορετικά. Μία μικρὴ ἀλλαγὴ τοῦ προγράμματος μᾶς ἔκαμε νὰ ἔχουμε μάθημα πάντα ἀπόγευμα.

Μὲ αὐτὴν μικρὴν ἀλλαγὴν τοῦ προγράμματος δὲν μᾶς ἔχωρισε μόνο ἀπὸ τὰ ἄλλα τμῆματα τῆς τετάρτης, ἀλλὰ μᾶς ἔφερεν εἰς ἕνα ἄλλο περιβάλλον, πιὸ σοδαρό, πιὸ μουότονο καὶ πιὸ μελαγχολικό. "Εως τώρα δρισκόμαστε σ' ἕνα περιβάλλον χαρούμενο, παχυνιδέρικο, εὐθυμο. Ξεκινούσαι τὸ χαρὰ πρωτ.-πρωτ., καὶ φτάνοντας στὸ σχολεῖο μεγάλωνες ή χαρά μας ἀπὸ τὴν εἰθυμία τῶν συμμαθητῶν μας καὶ τῶν παιδιῶν τοῦ δημοτικοῦ.

Τώρα ξεκινούμε τὸ μεσημέρι κακόκεφοι, χωρὶς καλὰ - καλὰ νὰ προφέψωμε νὰ φέρει καὶ τρέχομε μέσα στὴ ζέστη, γιὰ νὰ μὴν ἀργήσωμε, στὸ σχολεῖο. Φτάνοντας ἐκεῖ, ἀγτ! νὰ συγαντήσωμε τὰ γελαστὰ πρόσωπα τοῦ πρώτου περιβάλλοντος, συναντούμε τοὺς κατασυριασμένους καὶ θλιψμένους μαθητὰς τῶν μεγάλων τάξεων. Πῶς λοιπόν νὰ συνηθίσωμεν ἐνα τέσσο διαφορετικὸ περιβάλλον, ἔγα περιβάλλον χωρὶς γέλιο, χωρὶς χαρά, χωρὶς παιχνίδια;

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΠΑΛΙΟΥ ΘΡΑΝΙΟΥ

Σὲ μιὰ γωγιὰ τῆς ταράτσας τοῦ σχολείου δρίσκουταν πεταμένα τὰ κοιμάσια παλιδίν καὶ ἀχρήστων θρανίων. Οἱ ίδιοι τὰ καλεῖ, ή δροῦχη τὰ μουσκεύει καὶ δὲ θλεματος τὰ δέργει, ἀκόρυ καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ τὰ πετοῦν ἀπὸ ἑδῶ καὶ ἀπὸ ἔκει. Ποιά δημιουργία νὰ είναι η ιστορία τους; Ποιοὶ γὰρ πέρασαν ἀπὸ αὐτὰ καὶ ποὺ δρίσκουνται τώρα; Τι νὰ τρέληξεν τὰ θρανίκα αὐτὰ γιὰ νὰ φτάσουν στὴν σημερινή τους θέση;

Μία μέρα πού καθόρουν στήν ταράτσα και συλλογιζόμουν αὐτό, μοι φάνηκε πώς άκουσα μιά φωνή να φιλορίζει κάτι. Κύτταξε γύρω μου μά δεν είδα κανένα. Παραξενεύτηκα! Σιγά - σιγά ή φωνή δυνάμωσε και σε λίγο κατέρθωσε να τήν άκουσω καθαρό:

«Θυμάσαι — έλεγε η φωνή — τήν ήμέρα πού έπρόκειτο να κατασκευασθεί μαζί με τὰ ἀδελφιά μου, τὰ ἄλλα θρανία — κατάλαβα πώς μιλούσε κάποιος από τὰ παλιά θρανία — σάν να ήταν ἔχθες.

»Ο ξελουργός πήρε τὰ κομμάτια μου, τὰ φρεσκοκομμένα, πού άκρη ήμερίζαν φρέσκο ξύλο, και τὰ συναρμολόγησε μὲ μερικά καρφιά και θίξες. Κατόπιν μὲ ξεναφε. Σὲ λίγες μέρες μὲ έποπθέτησαν μαζί μὲ όλης καινούργια θρανία μέσα σὲ μιὰ φρεσκοκτισμένη αίθουσα ἑγδό σχολείου. Δέχτηκα τὰ πρώτα μικρά παιδιά ἐπάνω μου μὲ μιὰ ἀπερίγραπτη χαρά. Ἐπι τέλους είχα ἀρχίσει τὸ ἔργο μου. Τὰ μικρά παιδιά μεγάλωναν σιγά - σιγά, θγιναν μεγάλοι μαθηταὶ καὶ, τέλος, ἔφυγαν, τοὺς διαδέχονται ἄλλοι: και τοὺς νέους ἄλλοι. «Ἐτοι εἶδα νὰ περνοῦν ἀπὸ ἐπάνω μου πολλές γενέσεις. «Οπως δῆμος ἀλλαξαν σι μαθηταὶ, ἔτοι και ἕγω ἀλλαξα

»Αλλαζος δῆμος πρὸς τὸ κακό, καταστρεφόμουν. Στὶς πρῶτες γρατσουνιές πού μοῦ ἔκαμπαν προσετέθησαν και ἄλλες και κατόπιν ἄλλες. Τὰ πρώτα μικροσπασίματα πολλαπλασιάστηκαν. «Εγιναν μεγάλα. Τέλος, δέν ανθεξά, διπεχώρησα, καταστρόφηρα, κομματιάστηκα. Μὲ περιφρόνησαν. Ἀντὶ νὰ μὲ εὐχαριστήσουν γιὰ τὶς τόσες θυσίες μου, μὲ πέταξαν στήν ταράτσα μαζί μὲ τ' ἀδέρφια μου. «Ισως είχαν δίκιο. Δέν μπροστάμε νὰ προσφέρωμε ἄλλο τίποτε πιᾶ! «Επρεπε νὰ μας ἀντικαταστήσουν μὲ ἄλλα θρανία, πιὸ καινούργια, πιὸ στέρεα, πιὸ χρήσιμα. Και τώρα, πεταμένα σὲ μιὰ άκρη τῆς ταράτσας, σταγάζουμε κάτια ἀπὸ τὸν καφτερὸ ξύλο, κάτια ἀπὸ τὶς δροσιές, μέσα στοὺς παγωμένους ἀνέμους, περιμένοντας τὸ θάγατο γιὰ νὰ λυτρωθοῦμε».

Λύτα είπε τὸ παλιό θρανίο και δέγγησε μὲ πόγο.

«Εμείνα γιὰ λίγο ἀκόμη καθίσμένος στήν ταράτσα, ἔγω στὰ κάτια μου βούτιζαν τὰ λόγια τοῦ θρανίου. Σὲ λίγο δῆμος τὸ κουδούνι ποὺ καυπούσε μὲ ἔκαμψε νὰ ἔχεσσω πρὸς στιγμὴν τὴν παράξενη αὐτὴ ιστορία και νὰ τρέξω, γιὰ νὰ προφτάσω τὸ μάθημα, ποὺ ἀρχιμὲ ἔκαλη τὴν στιγμή.

Η ΓΛΑΣΤΡΑ ΜΟΥ

(11 Μαΐου 1954)

Πάγω στὸ μογαχικὸ πάραθυρο τοῦ δικηγορίου μου, ποὺ ἀγνοούτεις πρὸς τὶς ξερὲς και μονότονες πλαγιές τοῦ Υμηττοῦ, ἔχωριζει σὰν ἀντίθεση πρὸς

τὸν γύρω ξερότερο τὸ μικροσκοπικὸ λουλουδάκι τῆς μοναδικῆς γλάστρας μου.

Εἶγαι στ' ἀλήθεια σὰν μιὰ μικρὴ δαση γένος στὴ μονότονη ἐρημιὰ ποὺ θλέπει κανεὶς τριγύρω, τὸ λουλουδάκι αὐτό.

Βρίσκεται φυτεμένο σὲ μιὰ μικρὴ χαριτωμένη γλαστρεύλα, γαρνιρισμένη μὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀνάγλυφα φυλλαράκια. Ἐχει στόμιο δισφαλῶς πρωτότυπο μὲ κυμάνσεις πρὸς τὰ ἔξω, ποὺ τὸ κάνουν νὰ μοιάζῃ μὲ ἐπάλξεις φρουρίου. Ἀκόμα καὶ τὸ χρώμα τῆς γλάστρας αὐτῆς είναι πορέξενο. Ἐχει μιὰ ἀπόχρωση πρὸς τὸ μώδι, ἐνώ λευκές ραβδώσεις τῇ διασχίζουν ἀπὸ πάνω πρὸς τὰ κάτω. Ἔνα μικρὸ πιατάκι πήλινο μὲ δισημιτέλεα φύλλα καὶ ἕνα μικρό πιατάκι γαρυφαλώ μὲ στενύματα τὰ ἔσθιωρισμένα φύλλα καὶ μὲ δισημιτέλεα φύλλα τὴν ὄρα τοῦ ποτισμάτος.

Μέσα, λοιπόν, στὴ λεπτοκαμηλεύη καὶ κομψὴ γλαστρίτσα είναι φυτεμένο τὸ μικροσκοπικὸ λουλουδάκι μου, ἡ μοναδικός μου φυτικὸς θησαυρός, ἡ μοναδική μου χαρά. Καὶ δ θησαυρός μου αὐτῆς, ὁ μοναδικός, ἡ μεγάλη μου αὐτή χαρὰ δὲν είναι τίποτ' ἄλλο, παρὰ μιὰ μικρὴ καχεκτική καὶ δισενεική γαρυφαλώ μὲ στενύματα τὰ ἔσθιωρισμένα φύλλα καὶ μὲ δισημιτέλεα φύλλα τὴν ὄρα τοῦ ποτισμάτος.

Κάθε πρωὶ ὁ χρυσαφένιος θήλιος ποὺ ἀγαπάλλει ἀπὸ τὶς θελασσιές κορυφὲς τοῦ ἀπέναντι βουνοῦ τὴν ξυπνᾶ, ἐγὼ κάθε ὥραδυ τὸ γλυκό καὶ ἀπαλὸ δισύσηται τοῦ δροσεροῦ δέρα τὴν γανουρίζει.

Αὕτη είναι, λοιπόν, ἡ φυσική καὶ μοναδική μου γλάστρα, ἡ μεγάλη μου χαρά, τὸ μοναδικό μου καμάρι.

H MANA

Μάνα κράζει τὸ παιδάκι
μάγα ὁ γιός καὶ μάγα ὁ γέρος
μάγα δικοῦς σὲ κάθε μέρος
Ἄλ! τι δημοτικά γλυκό!

Μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς λίγους επίχους ὁ ποιητὴς μὲς φανερώνει τὴν ὀγκόπη κάθε πλάσματος πρὸς τὴν μάνα.

Κι' ἀλήθεια, μήπως τὸ ἱερώτερο καὶ πιὸ ἀγαπητὸ πρόσωπο κάθε ἀνθρώπου δὲν είναι ἡ μάγα;

Μήπως σὲ δίλει τὶς δύσκολες περιστάσεις δὲν ζητοῦμε τὴν δισήθεια της, κάθε φορὰ ποὺ δρισκόμαστε σὲ ἀμηχανία;

Ἄλλα καὶ πόσα δὲν τῆς χρωστοῦμε!

Λιτή ξενυχτάς έτσιν έμεις δρρωσταίνουμε. Αύτη διγωνιά. Αύτη κοπιάζει. Μὲ μεγάλες αύτοθυσίες προσπαθεῖ νὰ μᾶς θάλη στὸν τοσού δρόμο. Στερεῖται τὰ πάντα, γιὰ νὰ μὴ μᾶς λείψῃ τίποτε καὶ προσεύχεται πάντοτε γιὰ μᾶς.

Γι' αὐτό, λοιπόν, ή γιητέρα είναι: τὸ Ιερότερο πρόσωπο κάθε διθρώπου. Διαστυχιαμένος έκείνος ποὺ τὴ χάνει.

ΕΝΑ ΠΑΡΑΞΕΝΟ ΟΝΕΙΡΟ

(4η Γυμνασίου 8/ταξίου)
18 Απρίλιου 1954

«Η Ἰταλία δράσκεται νοτίως τῆς Ἐλλεστίας. Βρέχεται ὅποι τῆς Ἀδριατικῆς καὶ Μεσογείου Θαλάσσης καὶ ὑπὸ τοῦ Τυρηνικοῦ πελάγους. Σχηματίζεται ἀπὸ τὴν δροσειρὰ τῶν Ἀπεννίνων. Η δροσειρὰ αὐτὴ...».

—Αχ, θεό μου, βαρέθηκα πὼ δλα αὐτὰ τὰ μαθήματα. Κάθε μέρα μοὺ ζαλίζουν τὸ ματλά. Κάθε τόσα παρακαλῶ τὸ θεό γιὰ μὲ γλυτώση, ἀλλ' ἐ θεός φαινεται δὲν δοηθεῖ τοὺς τεμπέληρδες! Ἀνώφελες ἐπικλήσεις. «Λοιπόν, ή δροσειρὰ αὐτὴ ξεκινάει ἀπὸ τὰς "Αλπεις καὶ καταλήγει εἰς τὴν νῆσον Σικελία καὶ ἔχει μῆκος 825 χιλιόμετρα»...

—Αχ, νὰ δημήρχε χάποιος θεός τῶν δκνηρῶν, συλλογιζόμουνα. «Ω, δη δημήρχη, τὸν παρακαλῶ νὲ μὲ γλυτώση.

—Παρόν! ἀκούστηκε μὲν φιονή καὶ διμέσως γιὰ γυάλινη μπάλλα ηρθε καὶ ἔσκασε στὴ πόδια μου.

—Ενας κοντόχογκρος δινθρωπάκος κοιλαρδές, ροδοκόκκινος καὶ ἀγθηρότατος, μ' δλο ποὺ δὲν φαινόταν καὶ τόσο νέος, δηγήκε μέσα ἀπὸ τὰ συντρήματα τῆς. «Εδγαλε μέσα ἀπὸ τὸν κάρφο του μιὰ ράβδο καὶ μουριουρίζοντας μερικά δικατληρπτα λόγια, ἐκόλλησε μὲ τράπο μαγικὸν τὰ συντρίμμια τῆς μπάλλας.

—Μὰ ποιές εἶσαι; φέλισα αστισμένα.

—Μὲ φώναξες εἶμαι δ θεός τῶν δκνηρῶν! Τί θέλεις;

—Ωστε δημήρχει πραγματικὰ τέτοιος θεός;

—Βεβαιότατα. Δὲν θέλεις;

—Π καρδιά μου πληριμένεις ἀπὸ χαρά. Ἐπὶ τέλους θ' ἀπολλαγὴ ἀπ' τὰ μαθήματα, εἴπα μέσα μαυ. Ήρε με, πάρε με σὲ παρακαλῶ γρήγορα. Πήγανε με στὴ χώρα σας, ποὺ δὲν διαβάζουν.

—Αν τὸ ἐπιθυμῆς τόσο πολὺ...

—Βεβαιότατα. Σδες ίκετεύω!

—Ἐμπρὸς λοιπὸν γιὰ τὴ χώρα μου.

Μπήκαμε κι' οἱ δυὸ στὴ γυάλινη σφαίρα, καθήσαμε σ' ἕνα διαπομπικότατο καναπέ καὶ δρήσαμε νὰ διεβαίνουμε δλο καὶ ψηλότερα.

Κατάπληκτος κοίταξε γύρω μου, τ' θότρα ποι λαμπτήρεςαν...

— Νά δ Κρόνος, μού λέει μιά στιγμή δ θεός.

— Αυτή είναι η Άφροδιτη.

Χάζευα έτσι συσταθμένος γιά πολλή ώρα, μιά πάλι έκεινα τὰ καταραμένα μαθήματα μὲ τράβηξαν.

— Δέν μου λέτε, είπα στὸ συνοδό μου, δὲν ξέχω καὶ καλούς βαθητὸς στὰ Τεχνικά. Ἡ κυρία τῶν Τεχνικῶν είγαι πολὺ αἱστηρή. Μήπως...

— Ουφ, δρὲ παιδί μου, μὲ σκότωσες. Δέν χριστίζονται τέτοια πράγματα στὴ χώρα μου. Έκει δὲν δουλεύει κανείς μας!

— Τότε θὰ υπάρχουν ύπηρέτριες, φθύρισα.

— Ανοησίες, άνοησίες. Έκει δὲν δουλεύουμε ποτέ! Ποτέ!

Σὲ λίγο ένα «φίτ» δικούστηκε καὶ τὴ φούσκα δικούμπησε σὲ μιὰ λεπτὴ χρυσή δάμιο. Τὸ θέαμα ήταν ωραίο. Κανεὶς ποιητής δὲν θέληται έως έδη μὲ τὴ φαντασία του. Ἡ χρυσὴ δάμιος λαμποκοποῦσε, τὰ δέντρα χρυσωπράσινα ἀστραφταν σ' ένα τριανταφυλλένιο θήλιο. Κήποι μὲ σπάνια λουλούδια εὐωδίαζαν τὸν δέρα καὶ πλήθις πουλιών μὲ πολύχρωμια φτερά αιγαπετοῦσαν διπὸν κλαδί σὲ κλαδί, σὰ φανταχτερές θεντάλιες! Άπεναντι κατάλευκα σπίτια ώρητοντο, άλα δουνά. Καιμάδι κίνηση. Περίεργο, συλλογίστηκα.

Σὲ λίγο θλέπω τὸ θεό τῶν δικηγορῶν νέρχεται. Οὔτε είχα νοιώσει πότε είχε χαθῆ όποιο μπροστά μου.

— Ελα, πέρασε, μού λέει: άνοιγοντας τὴν πόρτα τοῦ άνελκυστήρος έγις απιτοῦ.

Σταγματήσαμε στὸ είκοστό πάτωμα. Μὲ θάδηγησε σ' ένα διαιρέτριομα.

— Θάγω στὴ διάθεσή σου, μού είπε.

— Θαθρα, φώναξα γεμάτος χαρά. Ένα ζλόκληρο διαιρέτριομα στὴ διάθεσή μου!

Μάς σὲ λίγο ένοιωσα τὸ στοιμάχι γὰρ διαιρετιθέται.

— Πειγώ, κύριε θεέ, είπα σὲ μιὰ στιγμή.

— Α! μού άπαντησε τότε έκεινος, έως έδη τὰ πήγαμε καλά. Τώρα δημιώς...

Τὸν κοίταξε λυτηγμένος.

— Ωστε δὲν υπάρχει φαῖ, ρώτησα μὲ άγωνια.

— Μάς σφού δὲν έργάζεται κανείς, πως θέλεις γὰρ υπάρξῃ;

Δέν μιλήσα δόλο. Έστρεψα μόνο τὸ δλέρμα μου πρὸς τὸν ούρων γιά νὰ παρακαλέσω τὸ θεό νὰ μὲ λυτρώσῃ. Ο ήλιος εἶχε πλέον δύσει καὶ στὸν ούρων λαμπτήρεςαν χιλιάδες δάστρα. Τότε ένοιωσα μιὰ μελαγχολία νὰ φουσκώνη τὰ στήθια μου.

Θά γυρίσω διάρδηγε ττὴν άγαπημένη μου γῆ, σκέφτηκα, ποὺ θρίσκεται άνάμεσα σ' αέτα τὰ δάστρα; Η μήπως θά μείνω έδη φυλλωτισμένος γιά νὰ πεθάνω πληγώντας τὴν δικηγορία μου; Αχ! δές μὲ συγχωροῦσε δ θεός καὶ ής γιὲ δογμούσας.

Ωστόσο τίποτε δὲν γεγόταν. Οι λιγοστές έλπιδες μου δρυκισαν νὰ σέβησουν ἡ μᾶς μετά τὴν ἀλλη. Ἀρχισα τότε νὰ αἰσθάνωμαι ἐνα δάρος στὸ κεφάλι μου, ποὺ δρυκισε νὰ μεγαλώγη σιγά - σιγά. Τέλος δὲν δινθεῖα, πετάχτηκε ὅρθιος ἀπὸ τὴν πολυθρόνα ποὺ είχα ἐν τῷ μεταξύ καθήσει, καὶ...

“Ω! Τί θαῦμα!

Κοίταξα γύρω μου γεμάτος χαρά! Βρισκόμενη καθημένης στὴν πολυθρόνα τοῦ σπιτιοῦ μου. Μπροστά μου, σχεδὸν κάτω ἀπὸ τὸ μικρὸ τραπέζακι, θριστόταν πεταρένη ἡ... Γεωγραφία, ἐνια τὸ μεγάλο ρολόι ποὺ ἦταν κρεμασμένη στὸν τοίχο ἔδειχγε 11.

Λοιπόν, σκέψθηκα, δλα αὐτά ἦταν ἔνα δνειρό; Μάλιστα, ἦταν ἔνα παράξενο καὶ ζωντανὸ δνειρό, ποὺ μοῦ ἔστιλε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ μοῦ διώσῃ ἔνα καλὸ μάθημα.

“Εσκυψα κάτω καὶ παίρησα τὴ Γεωγραφία συγέχισα τὸ διάθασμα, ἔνω ἐ νοῦς μου τιστόθη μακριὰ ἀπὸ τὴ γῆ, μέσα στὸ διστίλειο τῶν ἄλλων διστέρων, ἐπέγω στὴν καταραμένη Ὄνειριάδα, τὴν χώρα τοῦ θεοῦ τῶν δκνηρῶν.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ ΣΤΗΝ ΖΩΗ

Στὴν διρχὴ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας (‘Οκτώβριο 1956)
στὸ Βαρδάκειο, μὲ θέμα:

«Ποίας δρετὰς πρέπει νὰ ἔχῃ ἔνας νέος
διák νὰ προσδέσῃ εἰς τὴν ζωήν του;»

Γράφει :

“Ο νέος ποὺ σιγά - σιγά πλησιάζει τὴν φίλικα κατὰ τὴν ὄποιαν θὰ χρειασθῇ γιὰ ἀντιμετωπίσην διοικάναχος τῆς δυσκολίες τῆς ζωῆς, συνεχῶς πλάθει δινειρό γιὰ τὸ μέλλον καὶ δικατόπουστα ἀγαθῆτεi ν' ἀγαπαλύη τὰ πλεογεντήματα ἔχεται, τὰ ὄποια θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ, γιὰ νὰ διδηγηθῇ δισφαλῶς στὴν πρέσοδο καὶ τὴν εὐτυχία. Ποιά δημιουργία αὐτὰ πλιθίκα ποὺ ἀνοίγουν σ' ἔχεινον ποὺ τὰ κρατᾶ, τὴν πόρτα τῆς ἐπιτυχίας; Ποιές είναι δράγες οἱ δρετὲς οἱ ὄποιες ἀγαθευκύουν ἐπίλεκτο μέλος τῆς ἀγθωραπίνης καινονιάς ὄποιον διακρίνεται δι' αὐτάς;

Πολλοὶ είναι ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι προσεπάλησαν νὰ δώσουν μὲ διπάντηρη στὸ ζωτικὰ αὐτὰ ἐρωτήματα, ποὺ συνεχῶς δισανιζούν τὸν ἀνήσυχο γοῦ τῆς νεολαίας δλου τοῦ κόσμου. “Ολοι κατέληξαν σὲ αὐτὰ περίπου συμπεράσματα:

Είγαι γνωστὸ στὸν καθένα τὸ περίφημο ρήτο τοῦ Ἰαννίκοῦ λαοῦ: «Ἡ θεληση είγαι δύναμη». Είναι πραγματικὰ ἀναμφισβήτητη ἡ ἀλήθεια τὴν ὄποια κρύζουν μέσα τους οἱ πέγτε λέξεις, έπως ἀναμφισβήτητο είναι δὲi τῆς θελησεως ἐπιτυγχάνοντα πραγματικὰ θαύματα. Τὸ γὰ θέλη κανεὶς πραγματικὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας κάτι, μαζὶ μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν αἰσιοδοξία ποὺ θὰ ἔχῃ δὲi τὸ κατορθώσῃ, είναι τὸ πρώτο πράγμα ποὺ θὰ διδηγήσῃ τὰ δημιουρά του

στὴν ἐπιτυχία. Ἀναφέρομεν τὸ παράδειγμα τῶν Δημιούρένους, ὁ ὅποιος, διὰ τῆς θελήσεώς του, κατέρθισε ἀπὸ τραυλὸς καὶ ἀτολμος ποὺ ἦτο νὰ ἔχειχθῇ στὸν μεγαλύτερο ρήτορα τῶν αἰώνων.

Ἡ ἑργατικότης, συνδυαζόμενη μετά τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς ὑπομονῆς, οἱ διποταὶ εἶναι ἀπαραίτητα συμπληρώματά της, εἶναι ἐκεῖνο τὸ διπότον θὰ μετατρέψῃ τὴν ἔνναμη, τὴν ὅποια μᾶς δίδει· ἡ Οὐληση, σὲ ἐνέργεια μὲ καταπληκτικὰ πολλὲς φορὲς ἀποτελέσματα.

ΠῚ ἀσύλληπτη πρέσβος τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, τῆς ἀξιοθαυμάστου αὐτῆς οἰκογενείας, μόνον ὕστερα ἀπὸ ἀμέτρητους μόχθους κατώρθωσε νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὑψηλότατο αὐτὸν ἐπίπεδο εἰς τὸ διπότο τὴν ὄρισκουρε σήμερα. Τι εἶναι δημιοὺς ἐκεῖνο ποὺ ὠδήγησε τὴν ἑργατικότητα κατευθεῖαν στὴν πρόσβος; Ἀσφαλεῖς ἡ γνώση, Δὲν ὑπάρχει ἀπολάτως καμιαὶ ἀμφιβολίαι δι' αὐτός. Ὁ ἀνθρωπός πάντοτε προσεπάθησε γὰρ ἀποκτήση τὴν γνώση, γιατὶ κατάλαβε καλὰ πότα τοῦ εἶναι ἀπαραίτητη στὴν πρόσβο του καὶ διὰ τοὺς τρόπους διὰ τοῦ διποτού ἐπιτυχάνεται ἡ ἀπόκτησή της εἶναι ἡ φιλοράθεια.

Ἄς έλθωμεν τώρα στὰ λόγια ποὺ είπε κάποιος ἀθάνατος σοφός: «Ἡ γνώση, στὰ χέρια τοῦ κακοῦ, εἶναι διπλὸ καταστρεπτικὸ γιὰ τὴν κοινωνίαν. Πέπο δίκιο είχε ὁ ἀνθρωπός αὐτός! Γιὰ τοῦτο ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς ἐπιτυχίας, δχι μόνον τῆς ἀτομικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς γενικῆς, εἶναι ἡ ὑπαρξη τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἡθικότητος, ἡ ἐποια ὅδηγει πάντος τὸν ἄγιορο ποστὸν νὰ πράξῃ δχι ἐκεῖνο ποὺ τοῦ φαίνεται: ὥρατο, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι πραγματικὰ ώρατο.

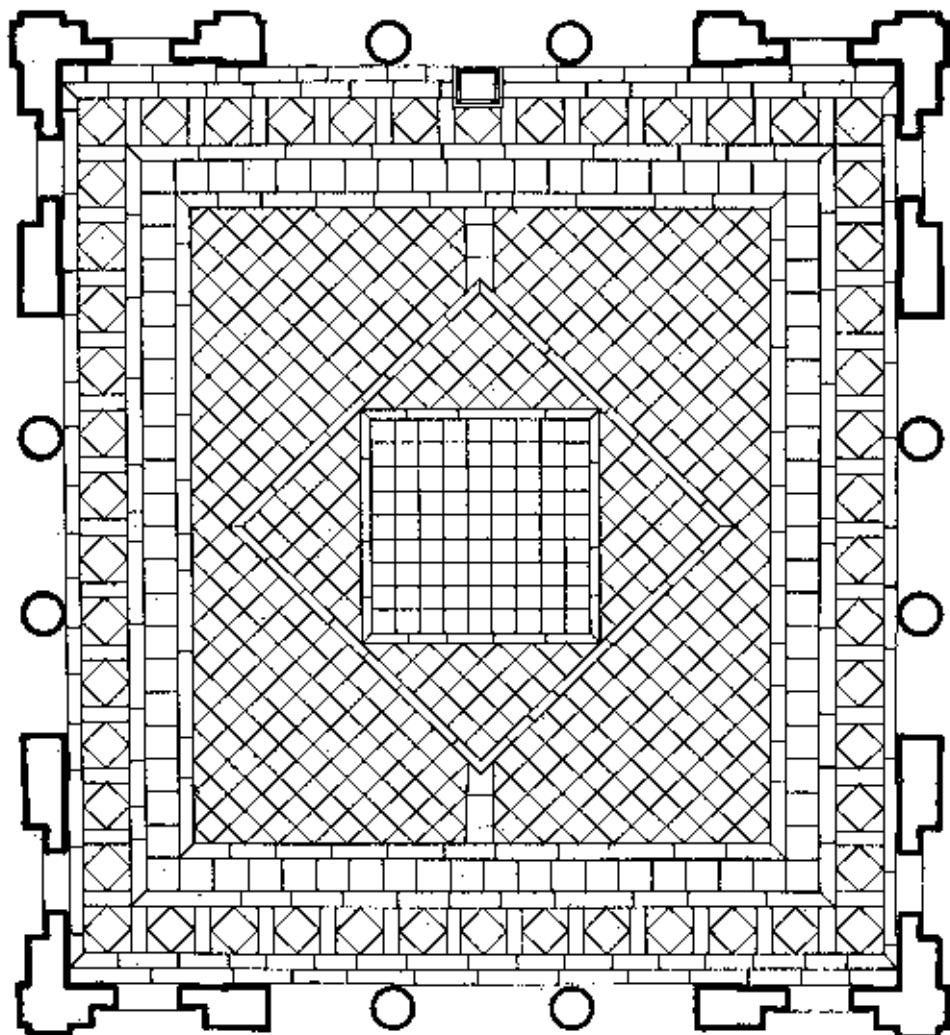
Καὶ κάτι ἀκόρη:

Ἡ μεγαλυτέρα ἀσφαλῶς διρετή, ποὺ ἔχεισφαλίζει: διπωσδήποτε τὴν ἐπιτυχία στὴ ζωὴ, εἶναι ἐκείνη ποὺ πολὺ λίγοι ἔχουν τὴν εὔτυχία νὰ τοὺς διακρίνη. Εἶναι ἡ διρετή τοῦ γὰρ ἀναγνωρίζη καὶ νὰ διορθώνῃ κανεὶς τὰ ἀλαττικατά του, οἵτινες ὥστε συνεχῶς νὰ πληγιάζῃ πρὸς τὴν τελειότητα, ἡ ἐποια σηματίζει πάντοτε ἐπιτυχία σ' δλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς.

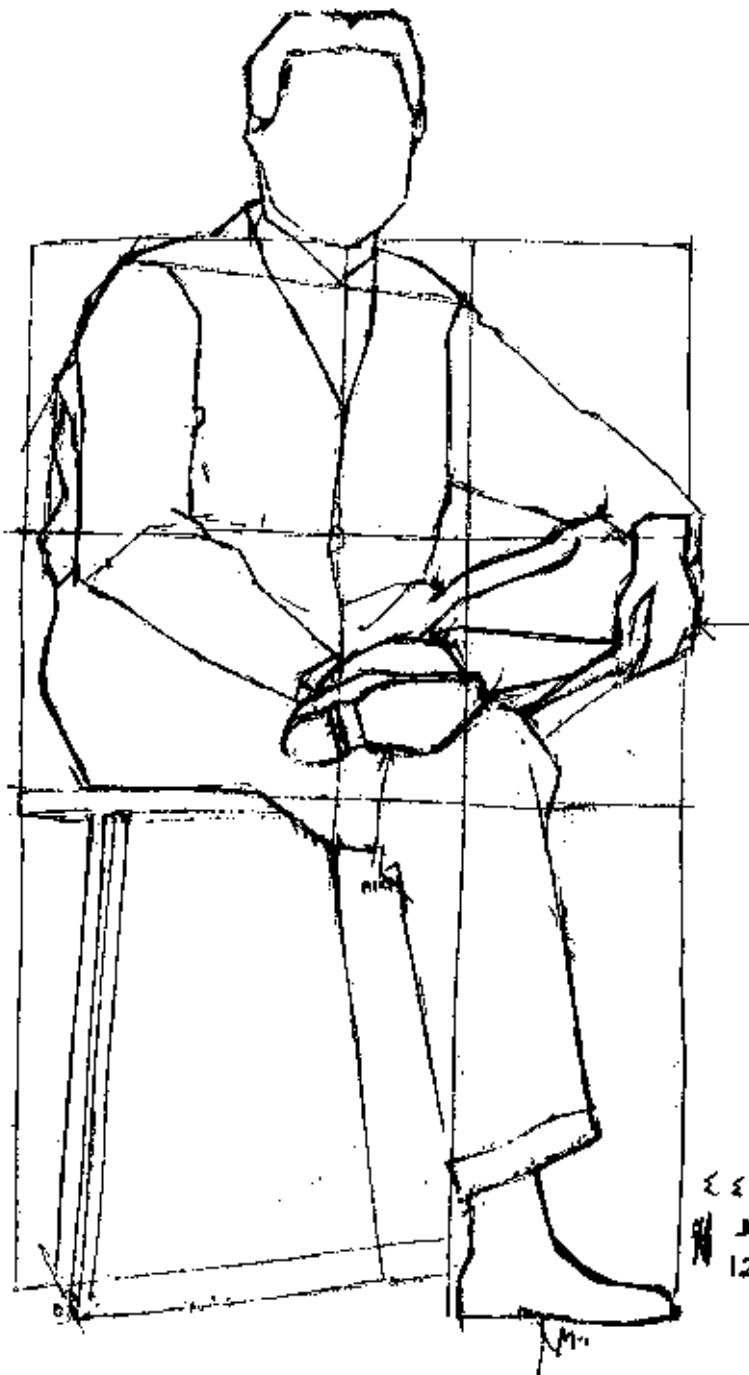
ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Α Π Ο Τ Υ Π Θ Σ Ι Σ ΑΙ Θ Ρ Ι Ο Υ

ΚΛΙΜΑΣ 1:50

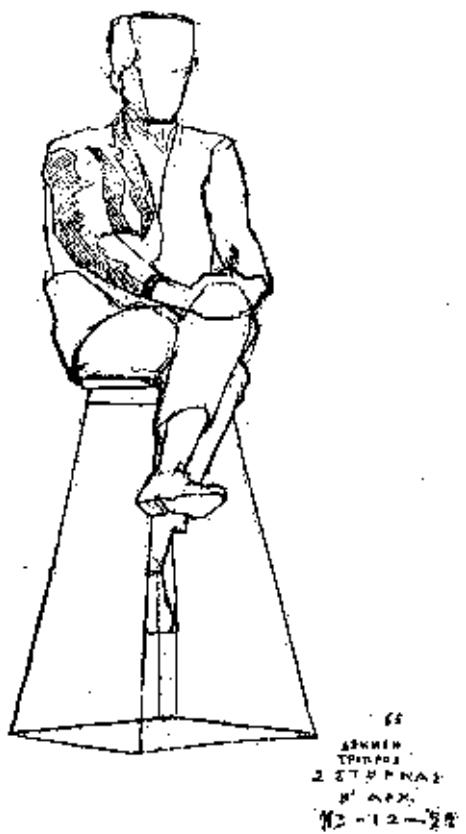

Κ Α Τ Ο Υ Ι Σ

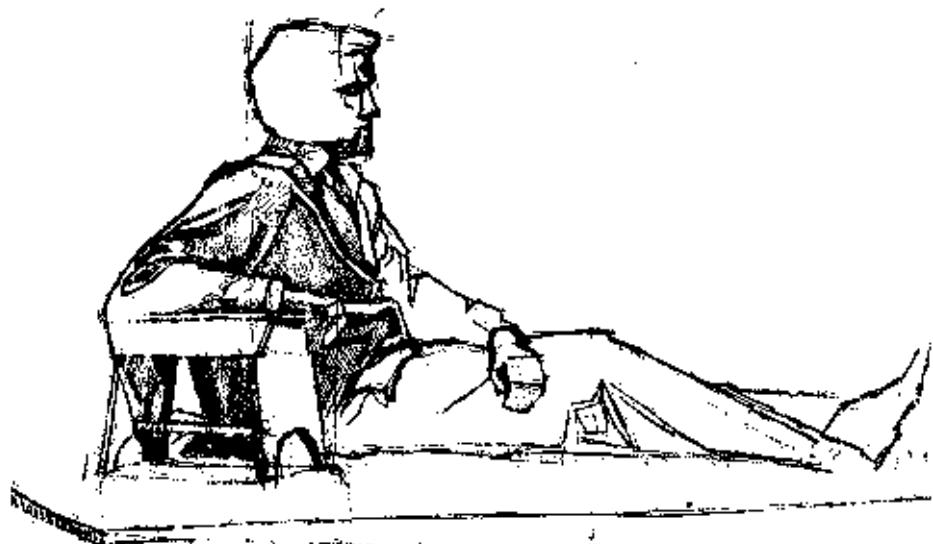

ΣΕΤΟΥ ΡΙΖΑΣ
παραγγ.
12/11/74

Β' ΤΑΞΗ (Σχέδιο). Δοκιμή σε κάρβουνο

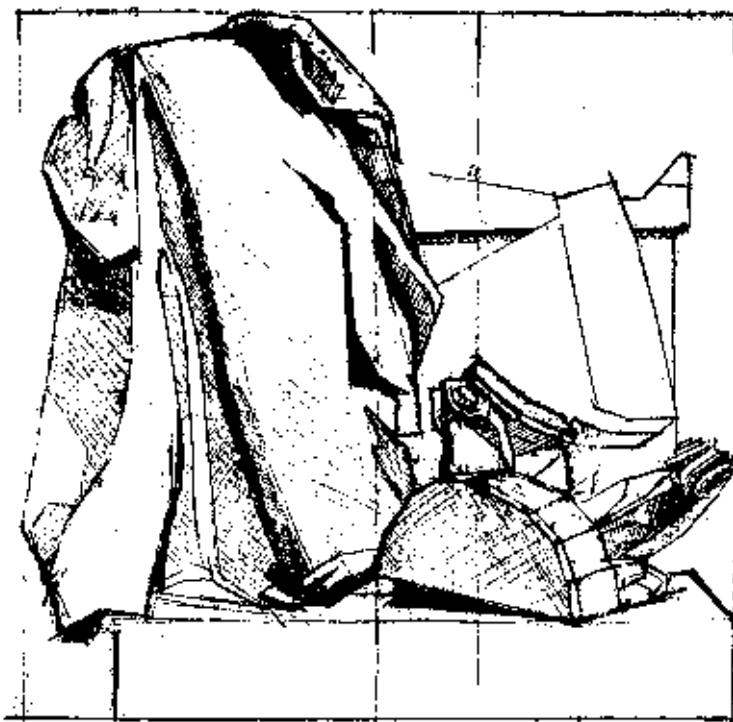
Β' ΤΑΞΗ (Ζωγραφική). Δοκιμή σε φωτοσκόπον

Β' ΤΑΞΗ (Ζωγραφική). Μελέτη ακίδας

Ε. ΣΤΟΥΡΝΑ
ΣΤΑΡΧΗ
ΣΤΙΦΑΝΟΣ

N

Β' ΤΑΞΗ (Σχέδιο). Τὸ παλιὸ καὶ τὸ νέο

15-1-60
Ε. ΣΤΟΥΡΝΑ
ΣΤΑΡΧΗ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Σ.ΣΤΟΥΡΝΑ
Β' ΑΡΧ

4·5·6

(5.5)

Β' ΤΑΞΗ. Ζωγραφική (σχέδιο). Πτυχές

Β' ΤΑΞΗ. Συγραφική (σχέδιο). Περίγραμμα έξπρεσιονισμοῦ

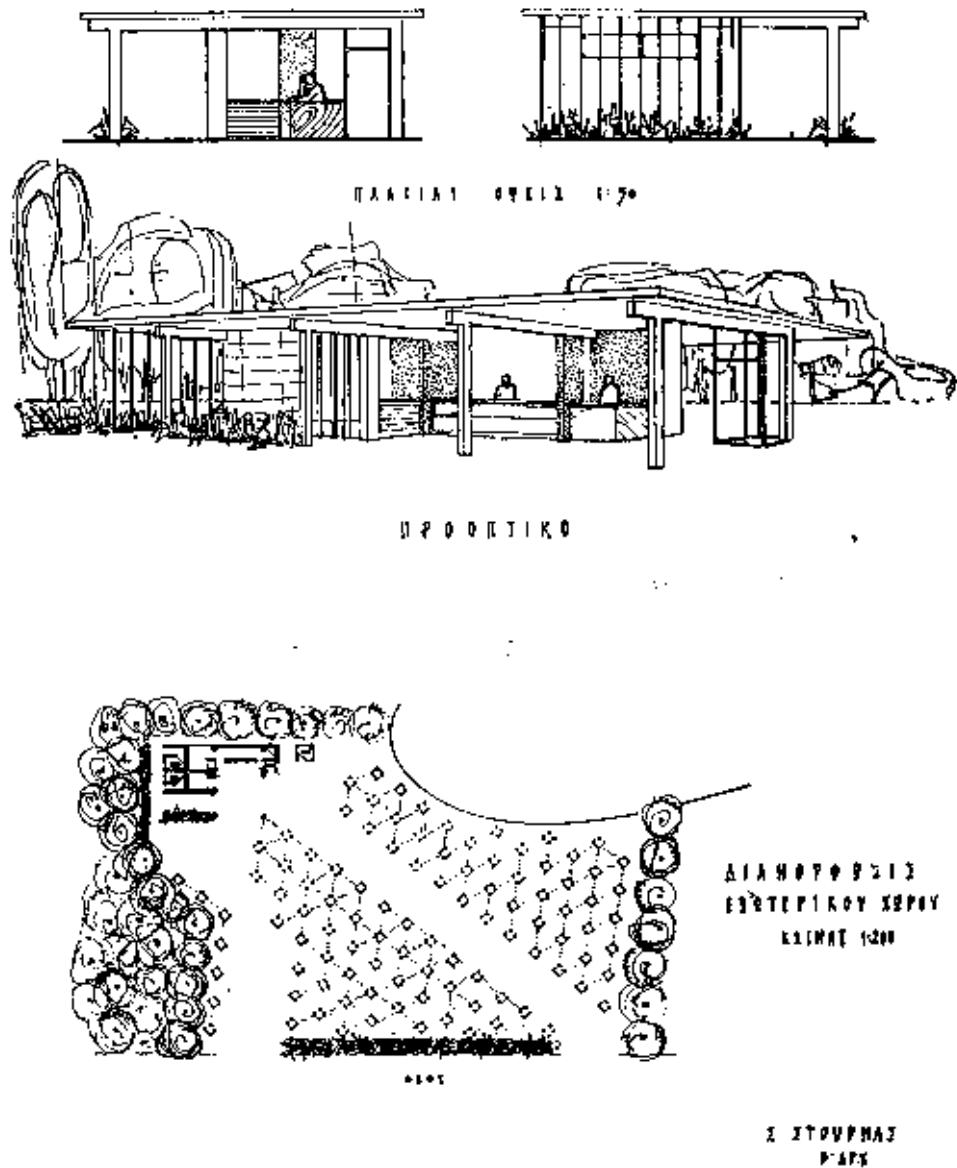
Σ. ΣΤΟΥΡΝΑ

Β' ΑΡΧ

20 - 8 - 60

Β' ΤΑΞΗ. Ζιγγραφική (οχέδιο). Μελέτη σκιάς και φόρμας

VITAIOSION. ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ

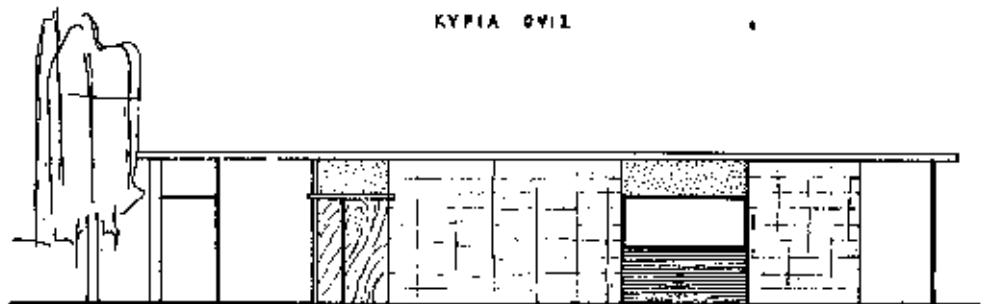

Β' ΤΑΓΗ (Κτιρολογία). Η ιδέα για ένα κέντρο. (Υπαίθριον Ζαχαροπλαστείον)

VΩΔΙΩΡΙΟΝ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΙΤΕΙΟΝ
ΚΑΙΝΑΣ 1:70

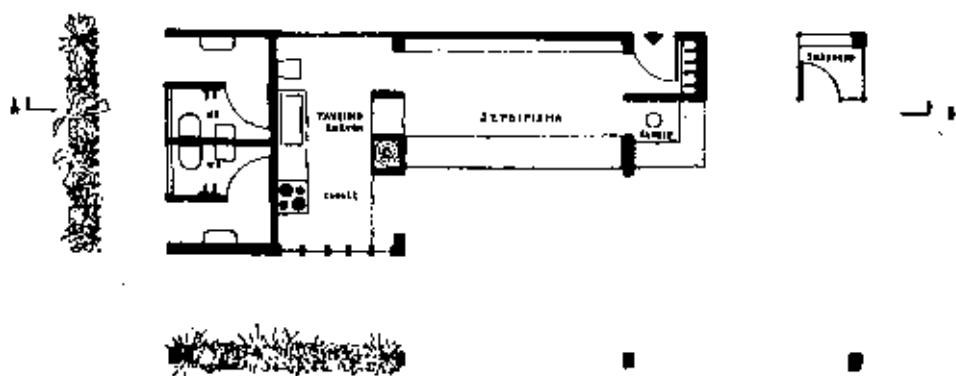
KΥΡΙΑ ΟΨΗ

ΟΠΙΖΙΑ ΟΨΗ

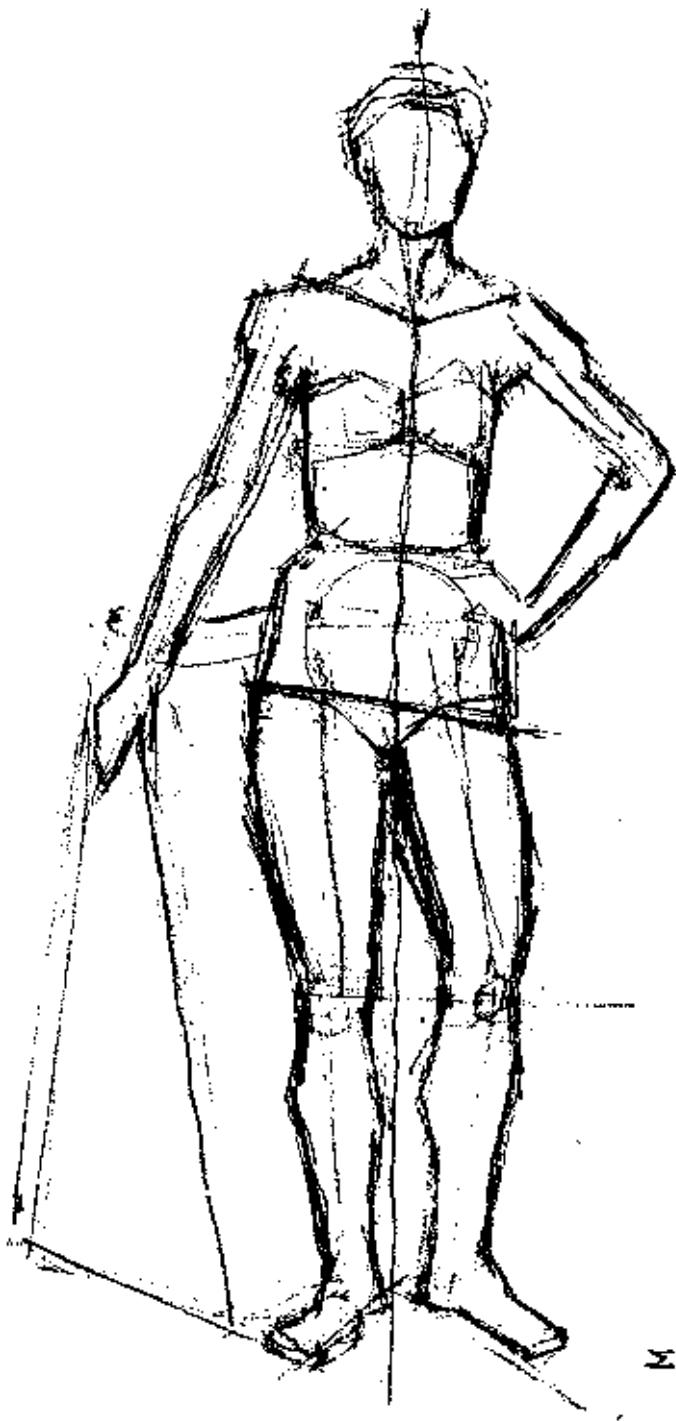

ΤΟΜΗ Α-Β

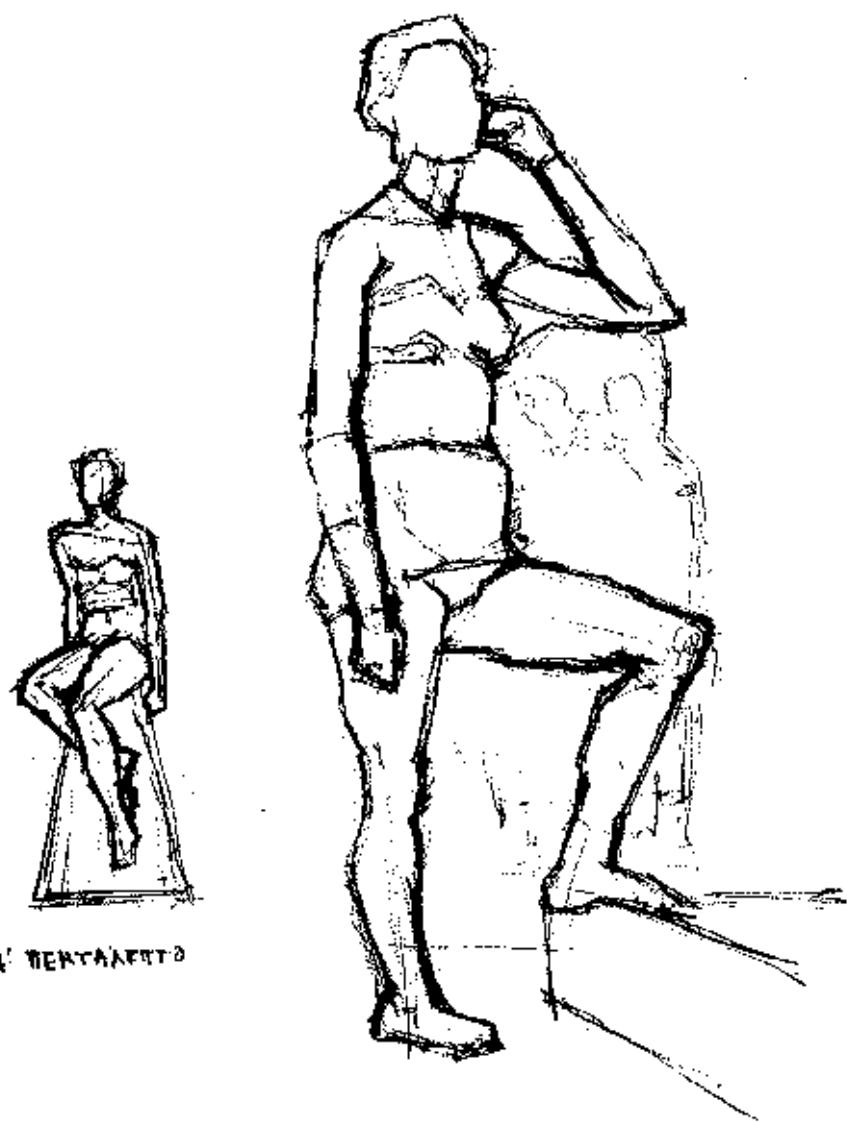
ΚΑΤΟΛΙΧ

Β' ΤΑΞΗ (Κτιριολογία). Η έφαρμογή της ιδέας για τό ίδιο υπαίθριο κέντρο

ΣΣΤΟΥΡΝΑΣ
Γ' Α Μχ
28/4/61

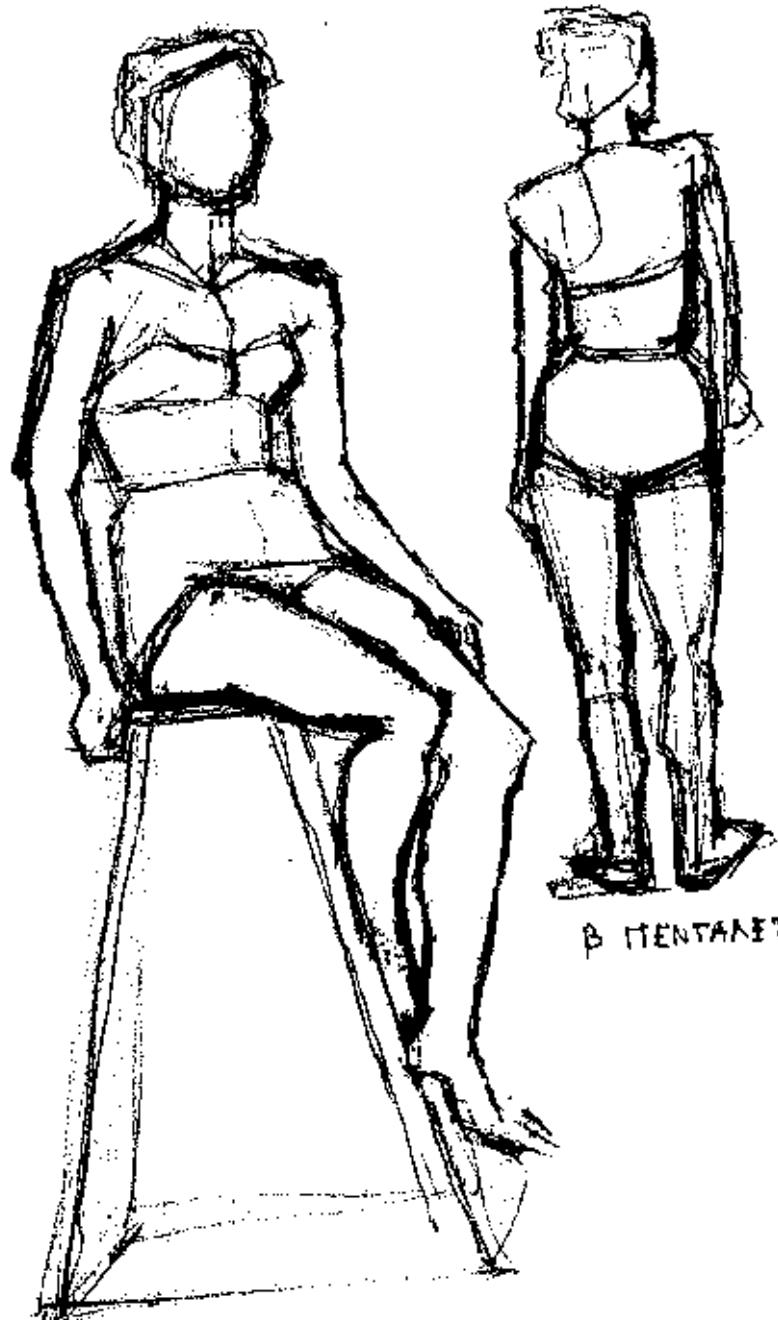
Γ' ΤΑΞΗ. Σωγραφική (σχέδιο). Τὸ γυμνὸ σὲ γεωμετρικὴ ἀνάλυση.

Α' ΒΕΡΓΑΛΙΤΟ

Σ.ΣΤΟΥΡΝΑΖ
Γ' ΑΡΧ
28/4/61

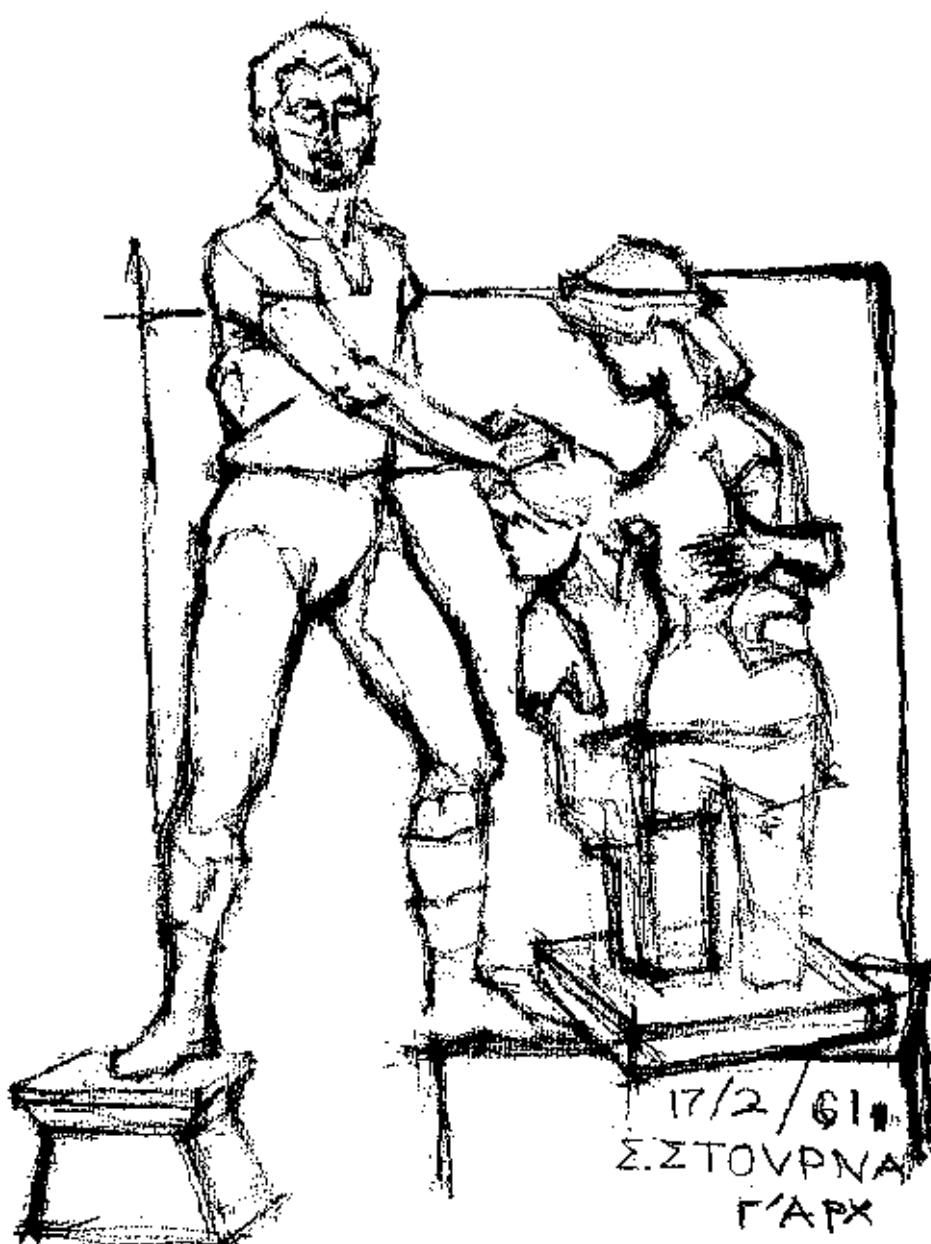
Γ' ΤΑΞΗ. Ζωγραφική (οχιτσα και σχέδιο). Φόρμες

Β ΗΜΕΡΑΛΕΠΤΟ

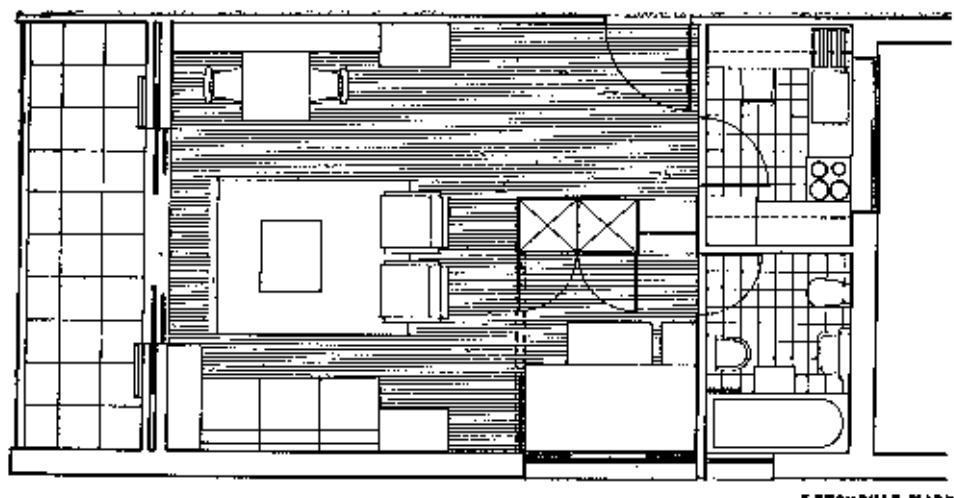
Σ.ΣΤΟΥΡΝΑΣ
Γ'ΑΤΧ.
28/4/91

Γ' ΤΑΞΗ (Ζωγραφική). Γρήγορη και δρυγή απόδοση - Φόρμες

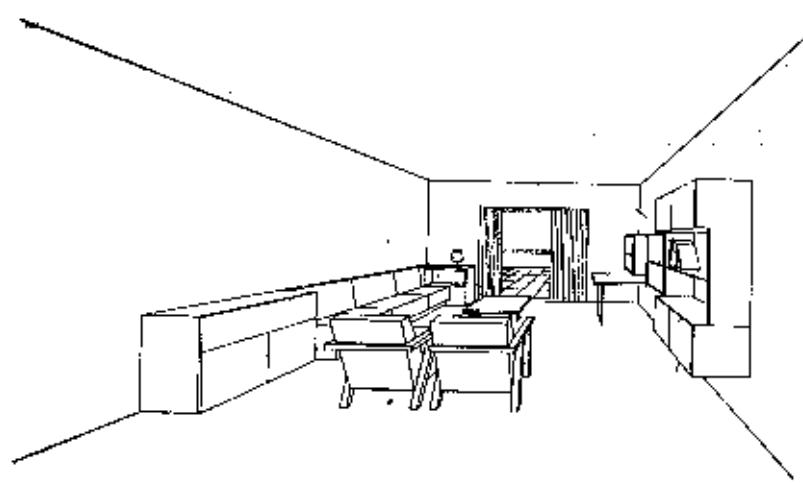
17/2/61
Σ.ΣΤΟΥΡΝΑ
Γ'ΑΡΧ

Γ' ΤΑΞΗ (Ζωγραφική). Τὸ κτές καὶ τὸ σήμερα. Ταλέντο καὶ ὄρετές

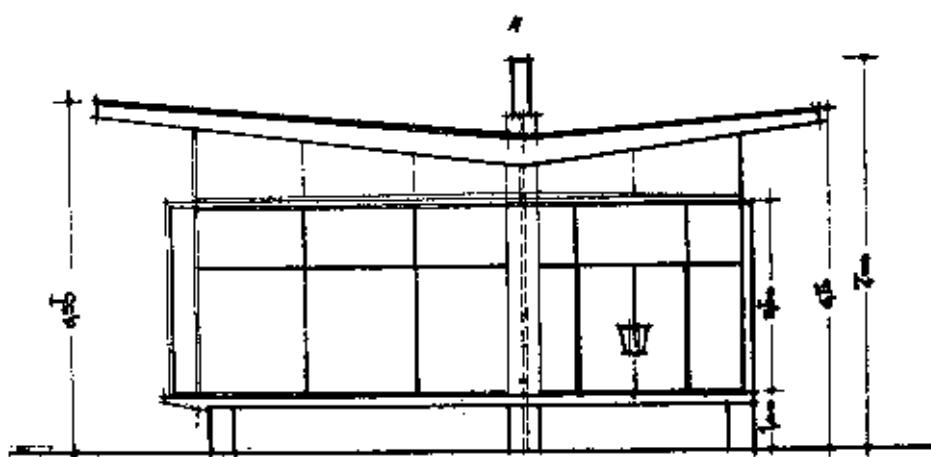

ΣΤΟΥΡΝΑΣ ΠΑΡΚ

Γ' ΤΑΞΗ, Μονόχωρο διαμέρισμα έργεντο. (Έσωτερικός χώρος)

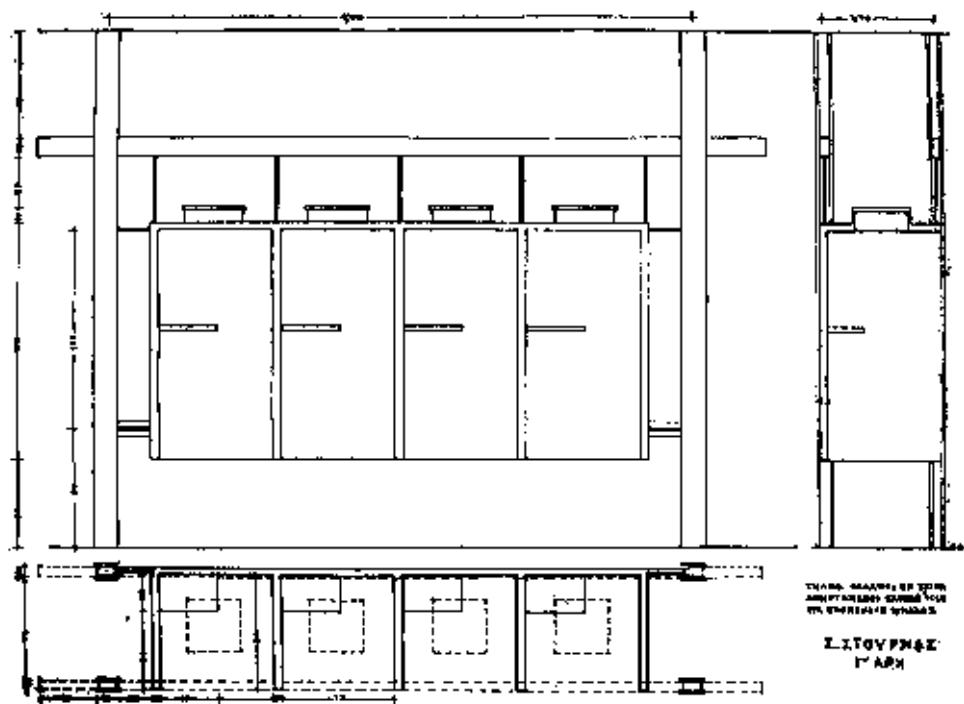

ΣΤΟΥΡΝΑΣ Γ'

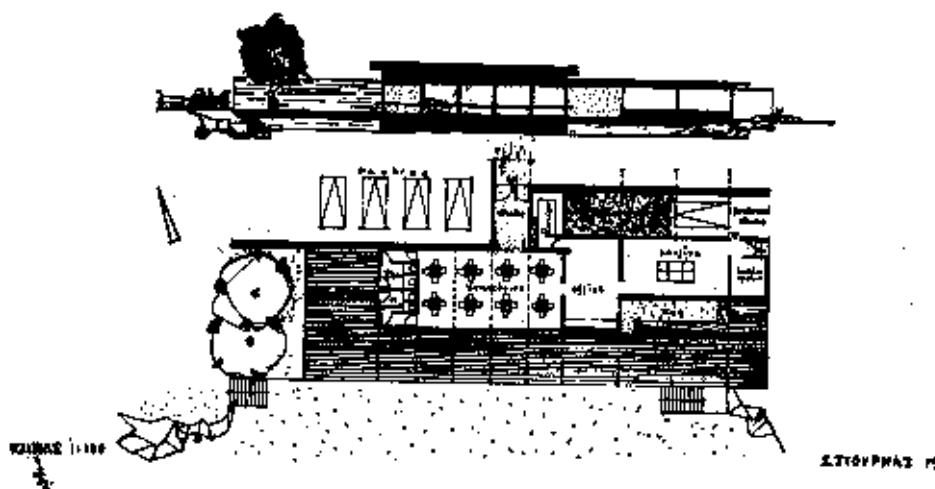

ΤΩΜ ΕΓΚΑΡΣΙΑ

Γ' ΤΑΞΗ (Οικοδομική). Περίπτερο Έκθέσεως

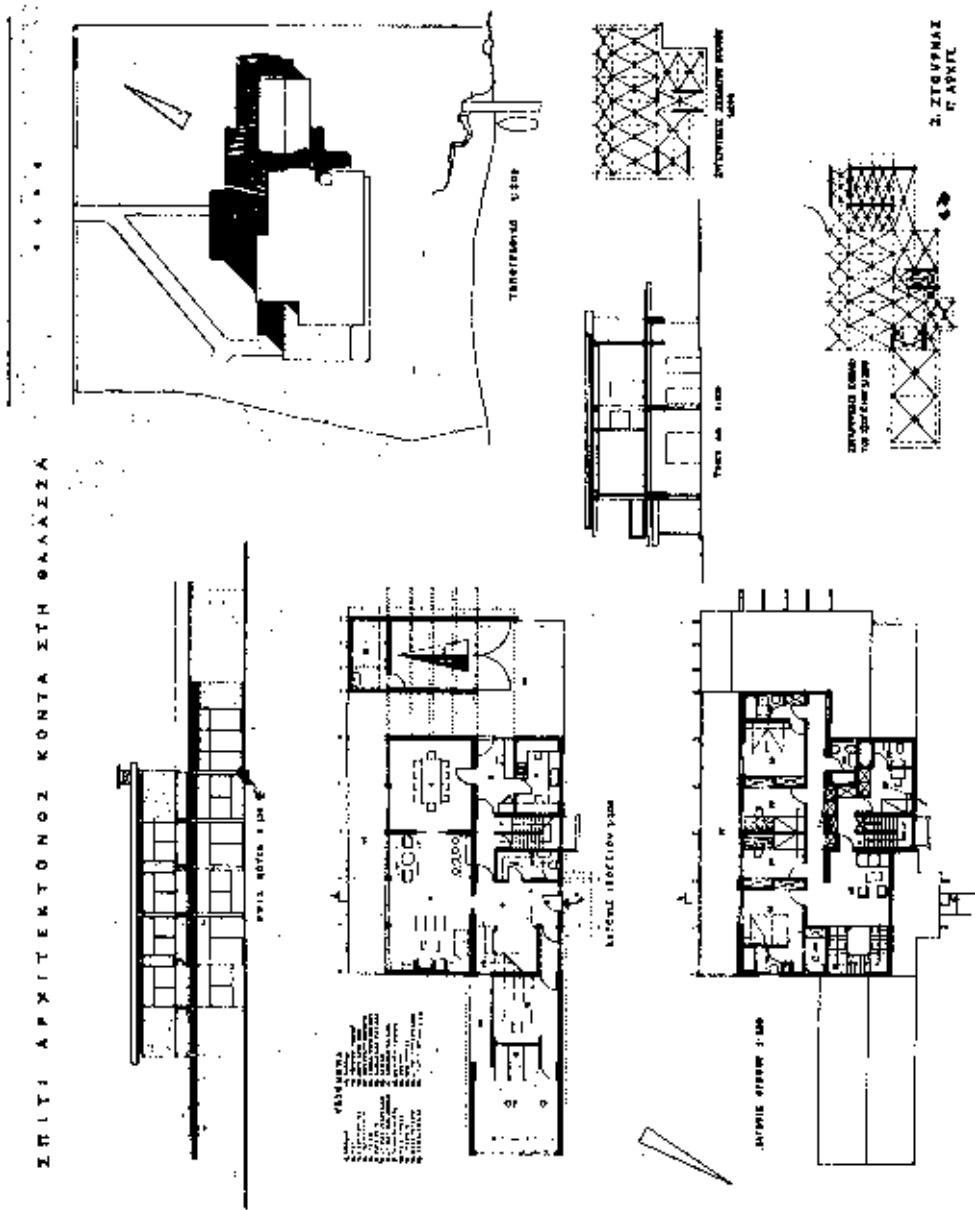

Γ' ΤΑΞΗ. Μελέτη τηλεφωνικῶν θαλάμων.

Γ' ΤΑΞΗ (Κτηριολογία), Κέντρο στη Θάλασσα

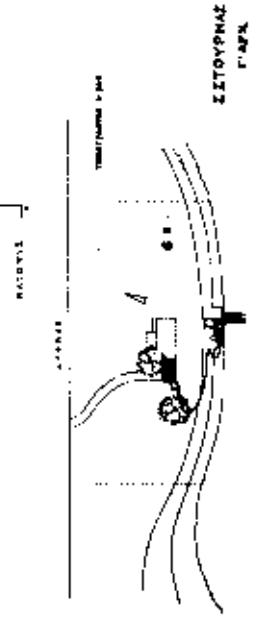
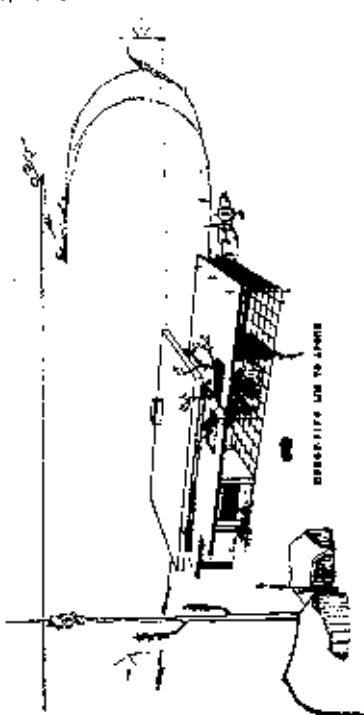
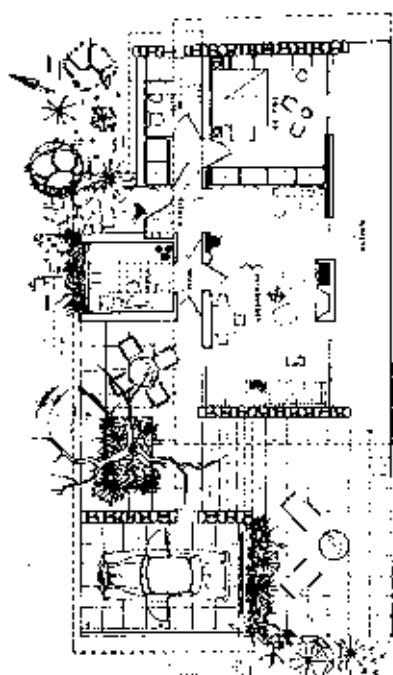
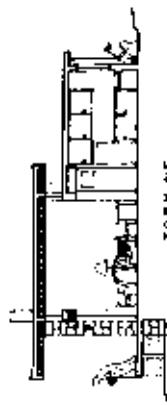
ΣΗΜΙΤΙΚΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΖ ΚΟΝΤΑ ΣΕ ΘΑΛΑΣΣΑ

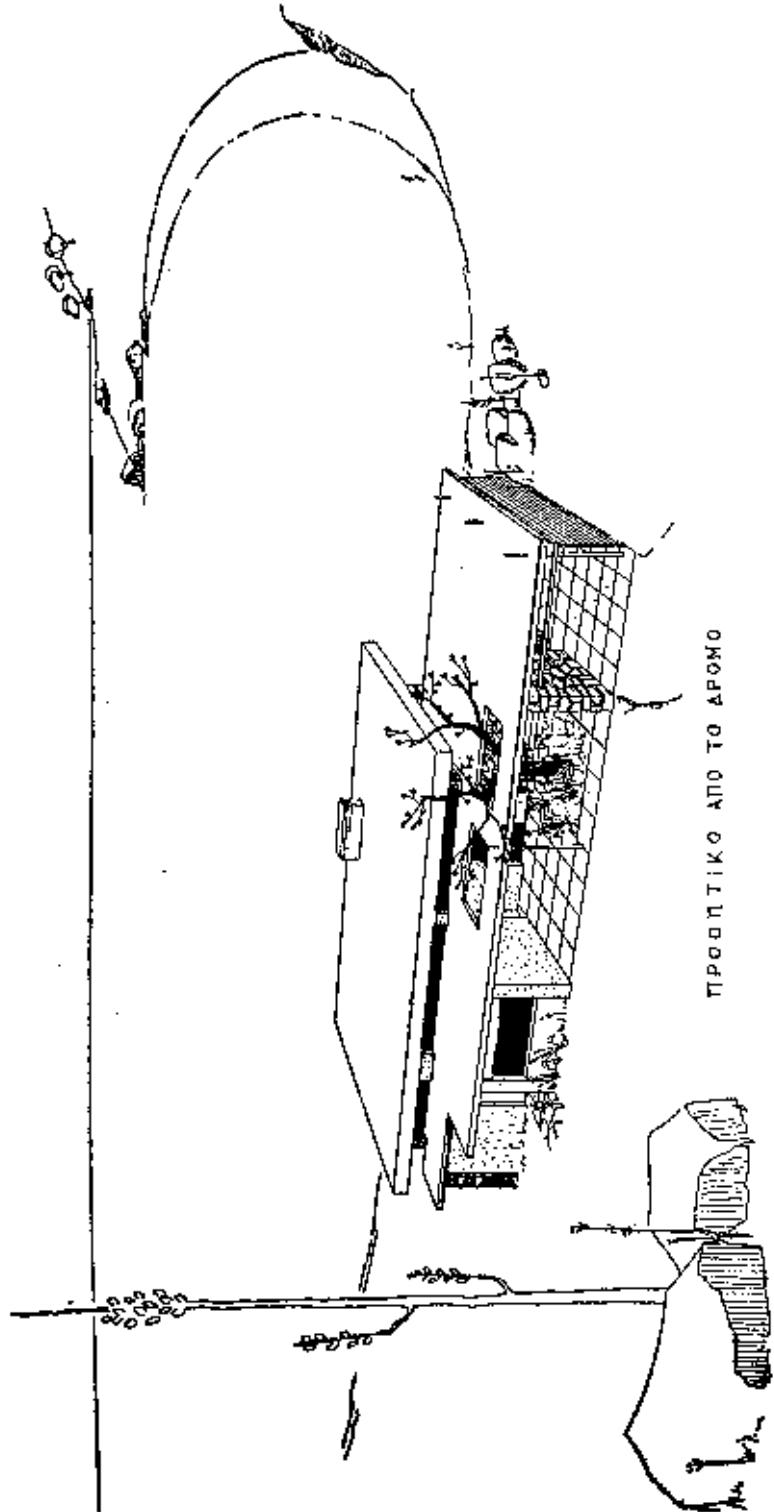
Γ' ΤΑΞΗ (Κυπριολογία). Σημιτική άρχιτεκτονος κοντά στη θάλασσα. (Πλήρης μελέτη)

Σ ΠΙΤΙ ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΣΤΗ ΕΑΛΑΣΣΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙΝΑΙΣ ΣΦ

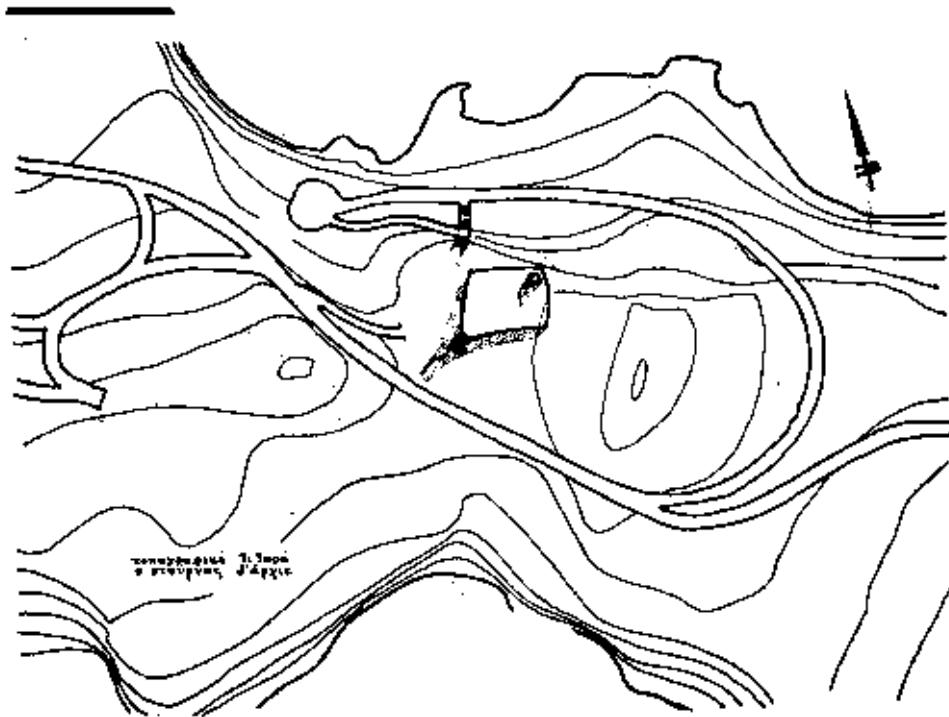

Γ. ΤΑΞΗ. Κτιρολογία. (Πλήρης μελέτη)

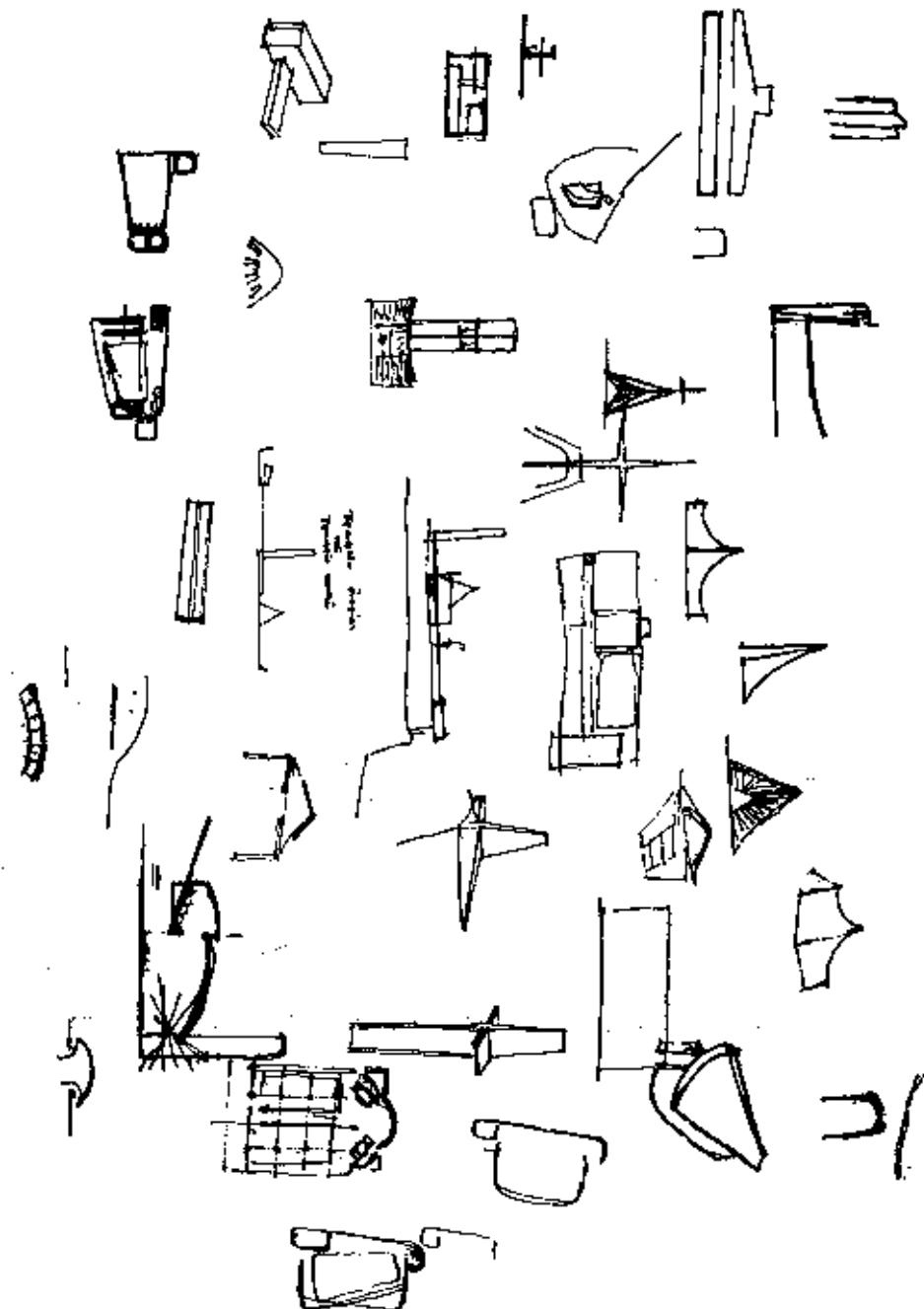

Γ' ΤΑΞΗ. Σπίτι στην άκρωταλιά

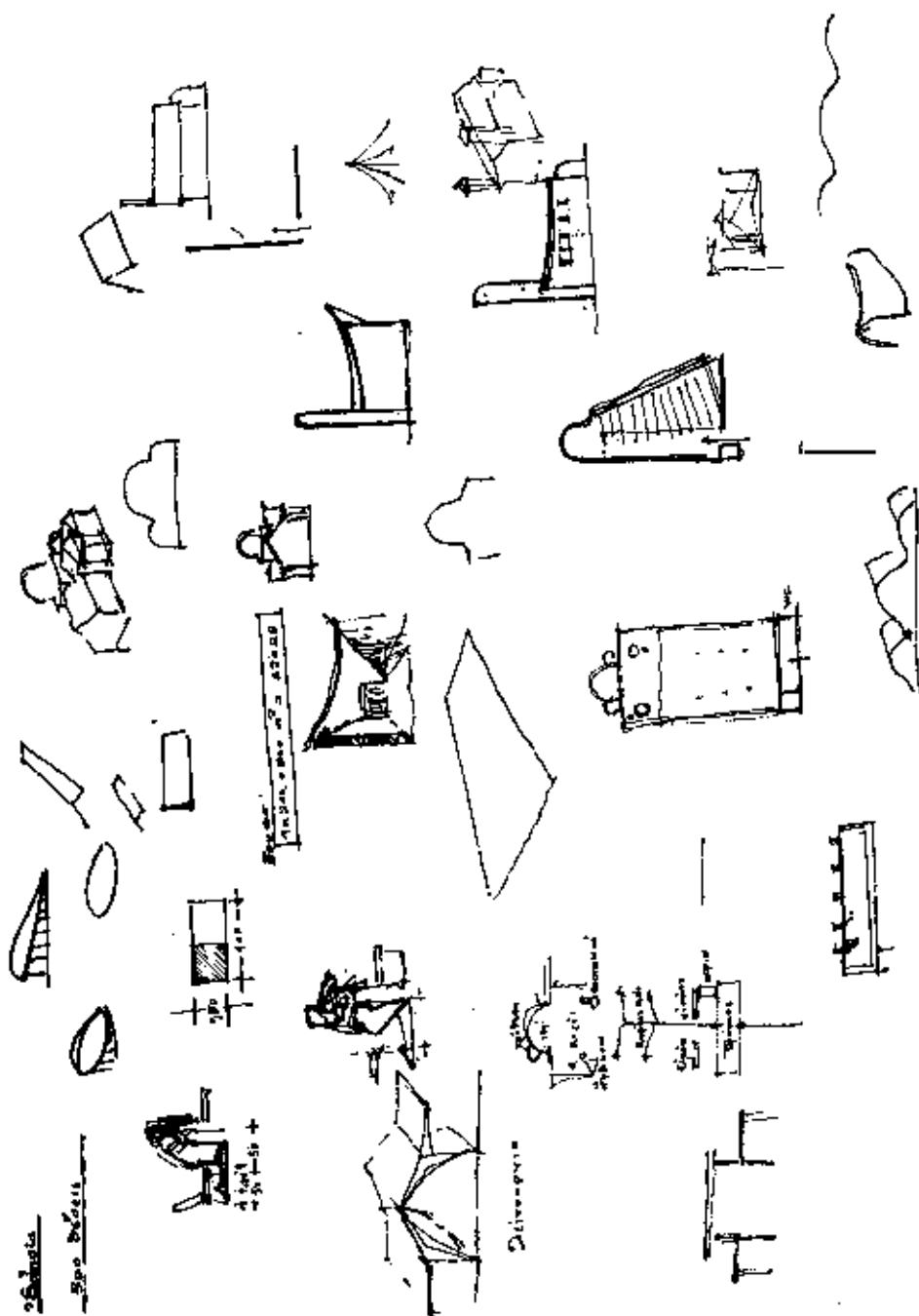
ΠΡΟΩΤΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟ ΔΡΟΜΟ

Δ' ΤΑΞΗ (Μορφολογία). Η θέση μίας έκκλισίας και η άντιθεση

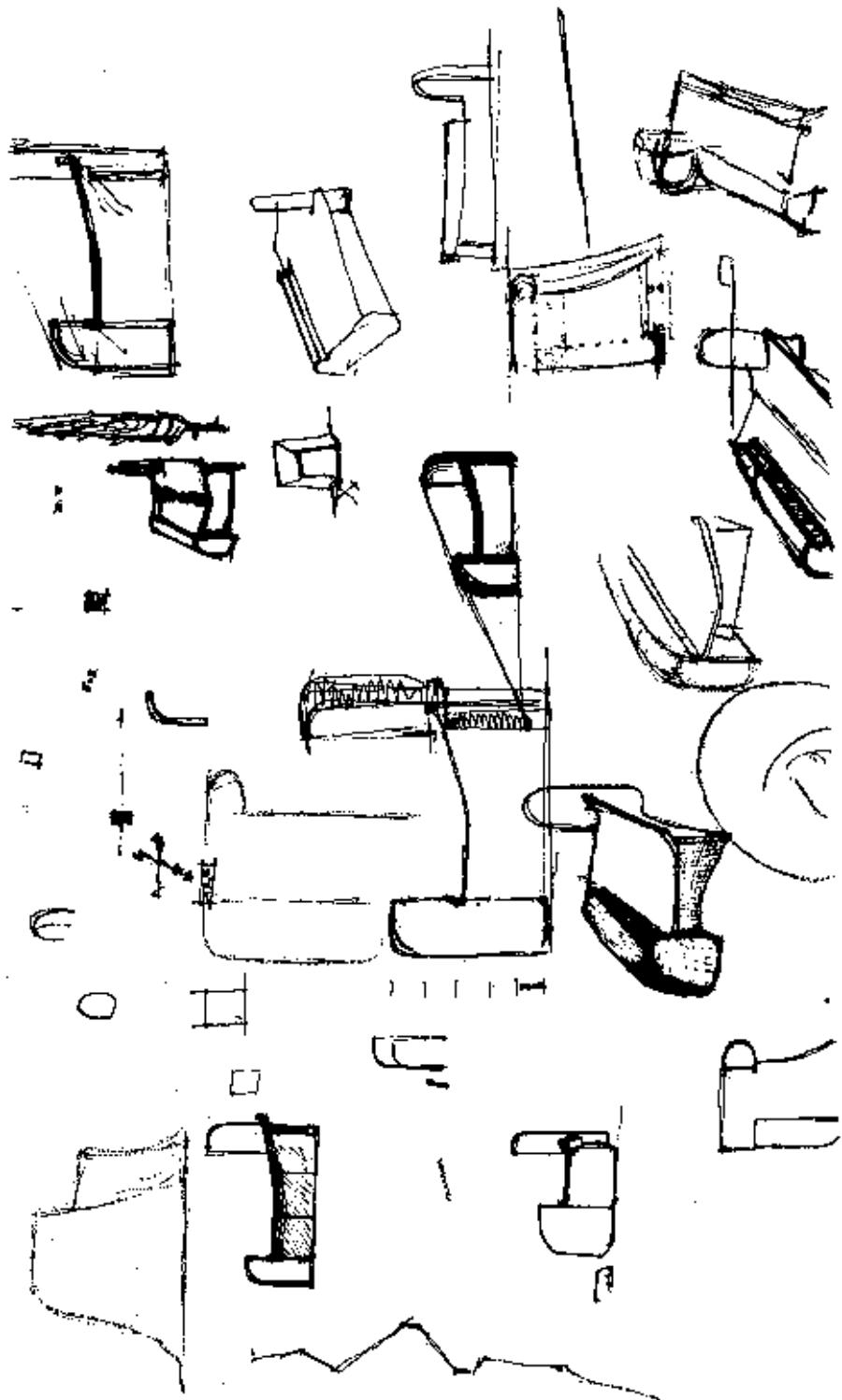

Δ' ΤΑΞΗ (Μορφολογία) ' Έρευνα. Τὸ πρῶτο φάζιμο γιὰ λόση.

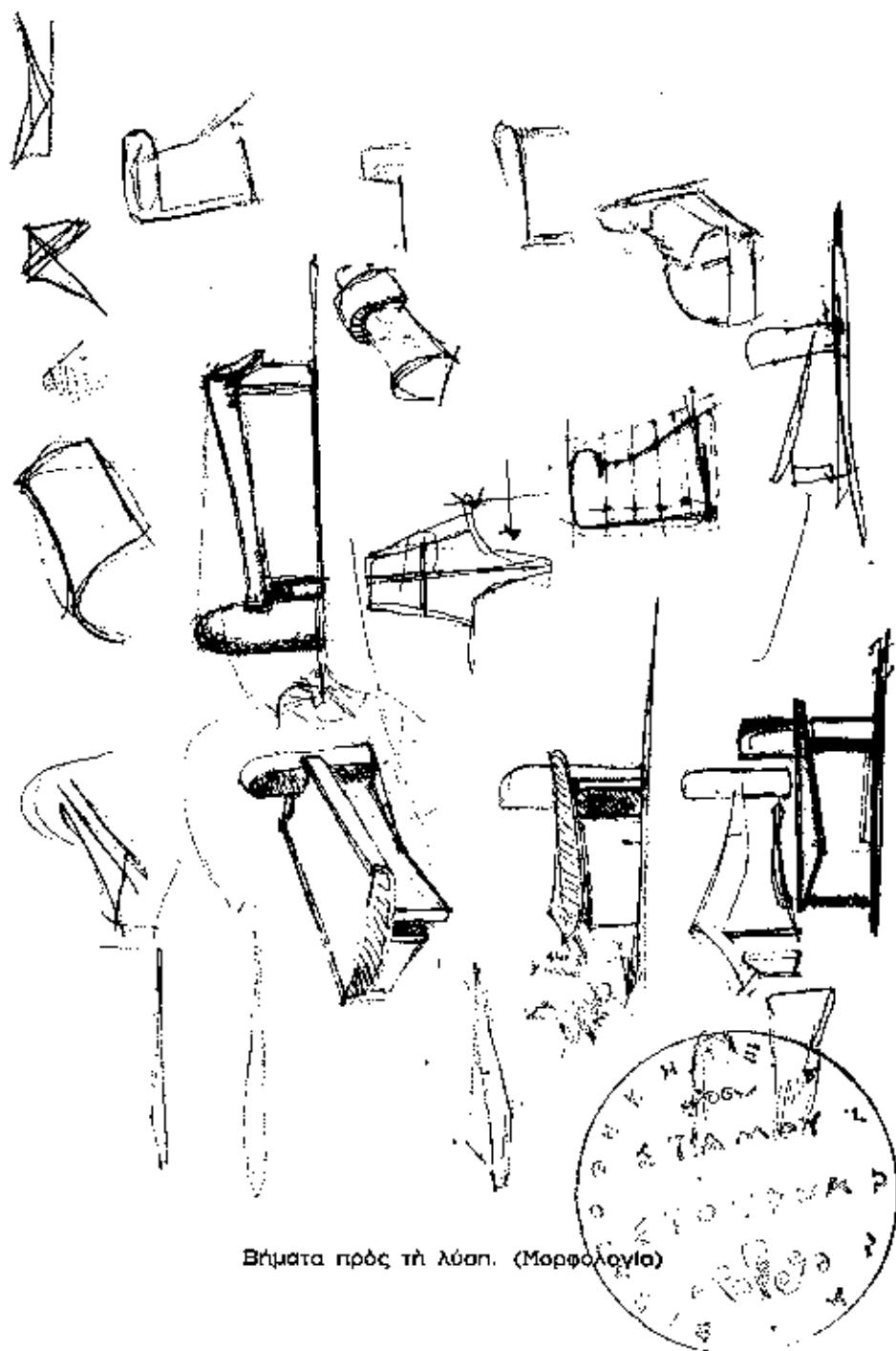

26.2.2018

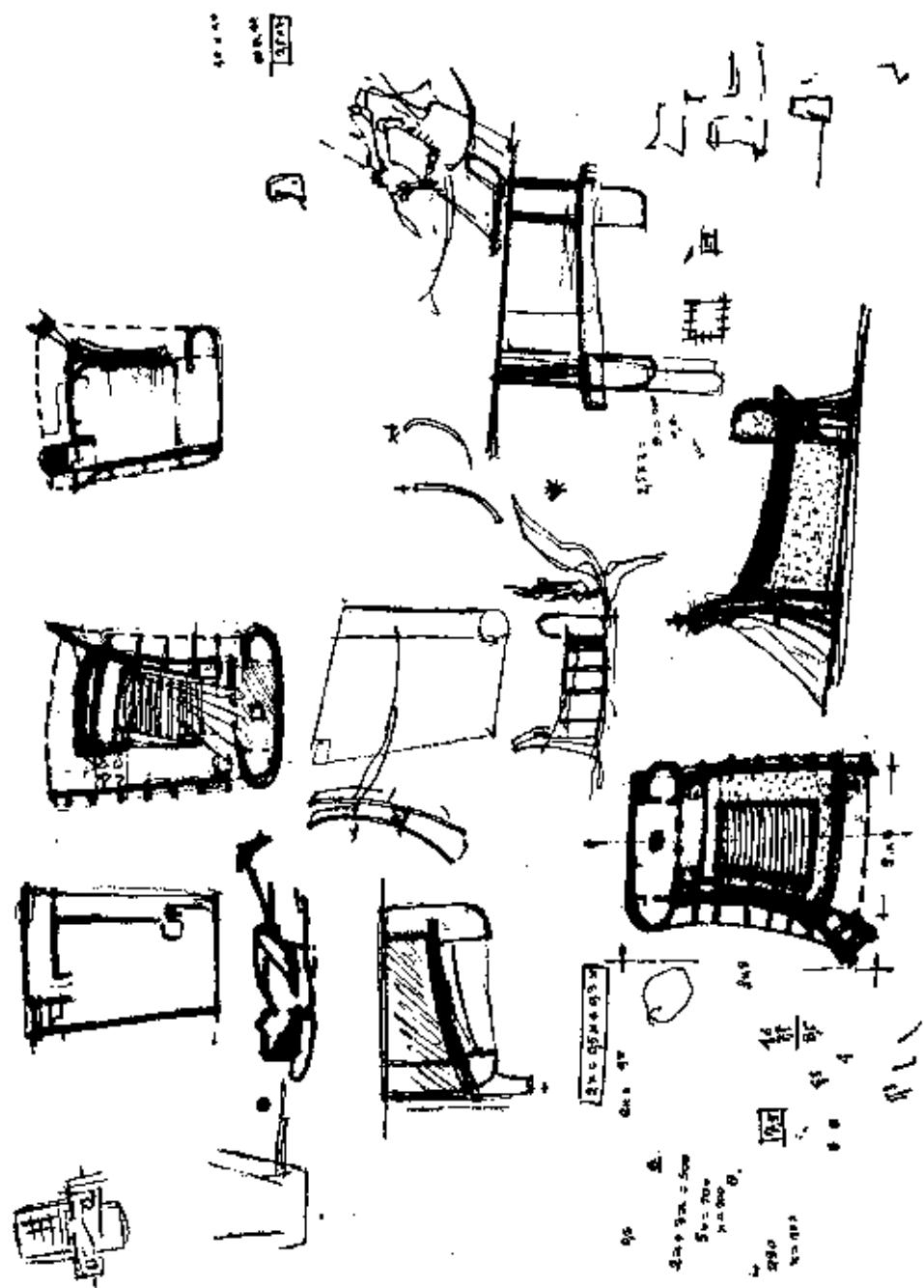
Φόρμα και περιεχόμενο. (Η άρχη της λύσης). Μορφολογία

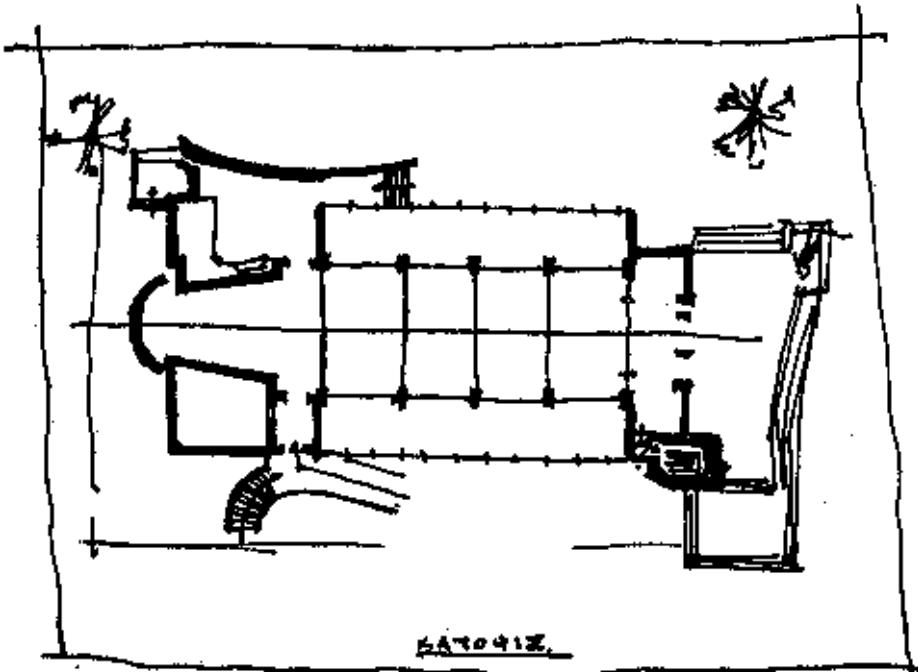
Φόρμα και περιεχόμενο. (Μαρφολογία)

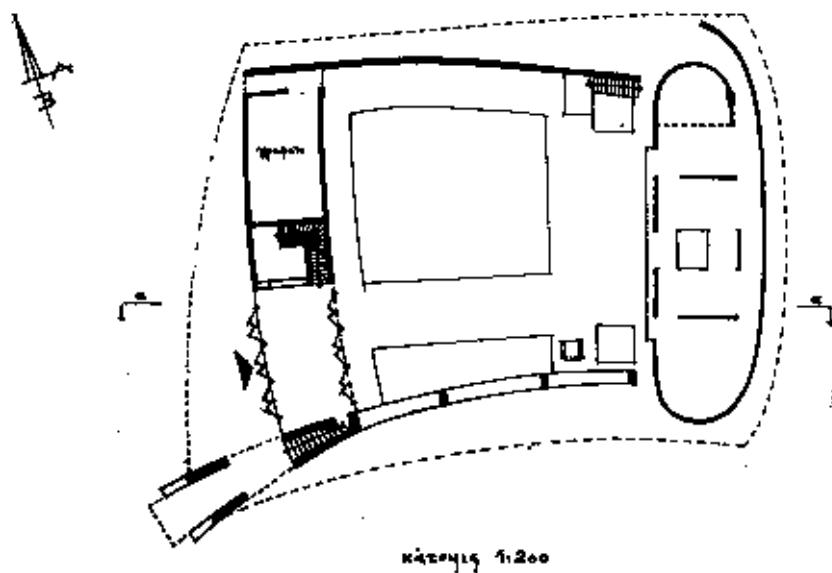
Βήματα πρός τὴ λύση. (Μορφολογία)

Η τελική Ιόνα

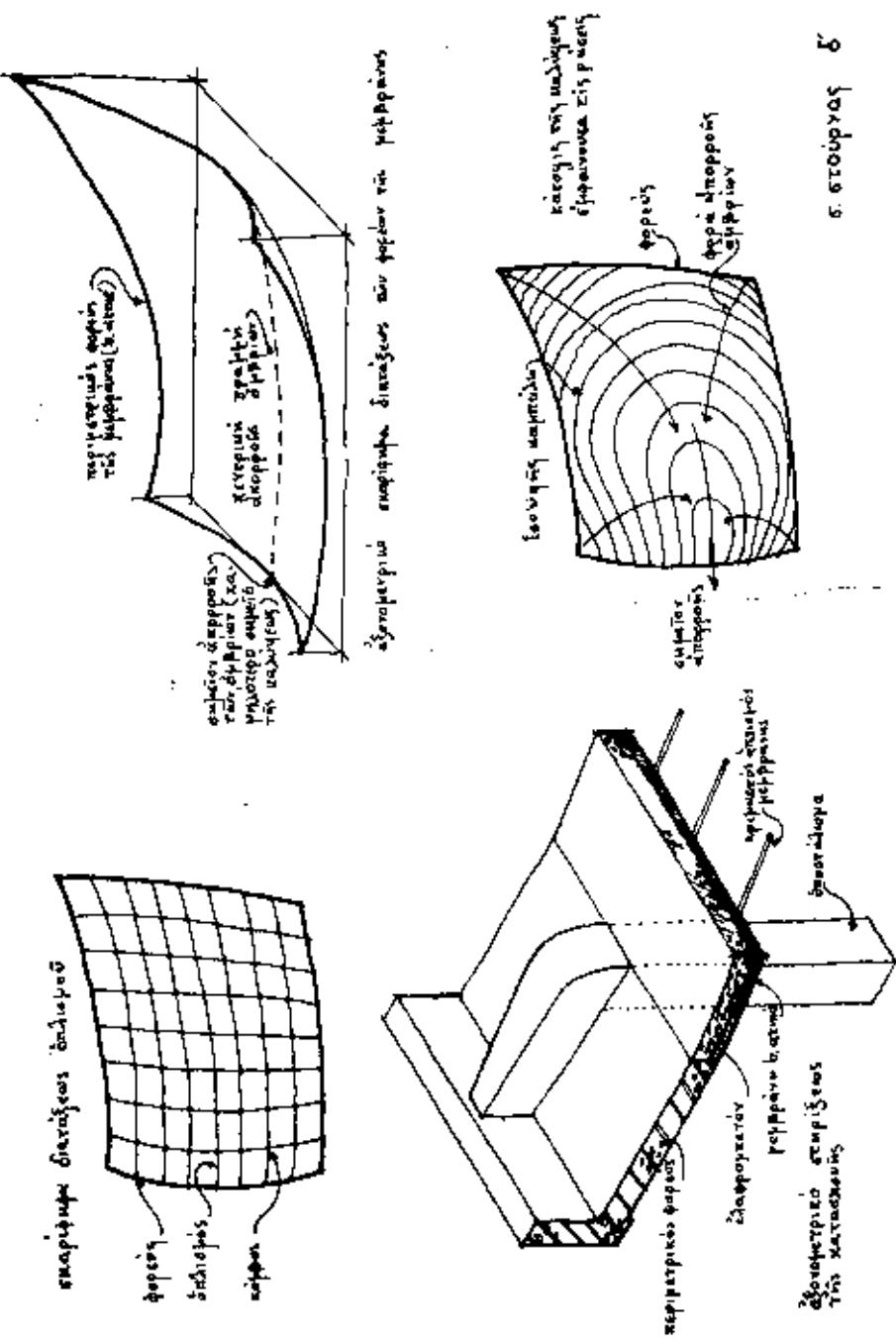

Η πραγμάτωση μίας ιδέας. (Η λύση)

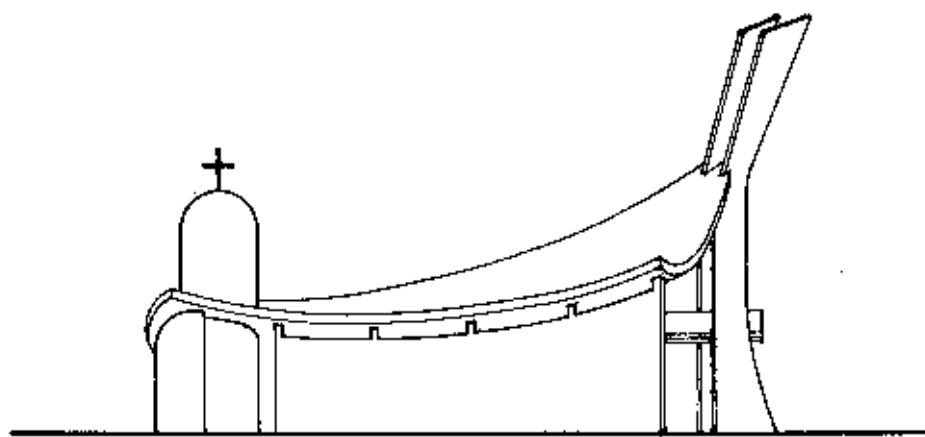

Μία άλλη σκέψη

ε. επιφύλαξ

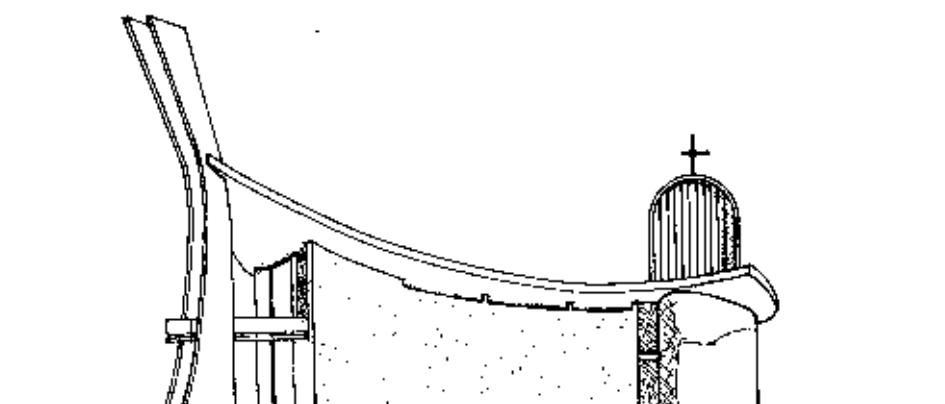
Δ' ΤΑΞΗ. Η δύναμη μέσα στὸν κατασκευὴν

ρόφα Σηγι 1:200

επούρωσ 6'

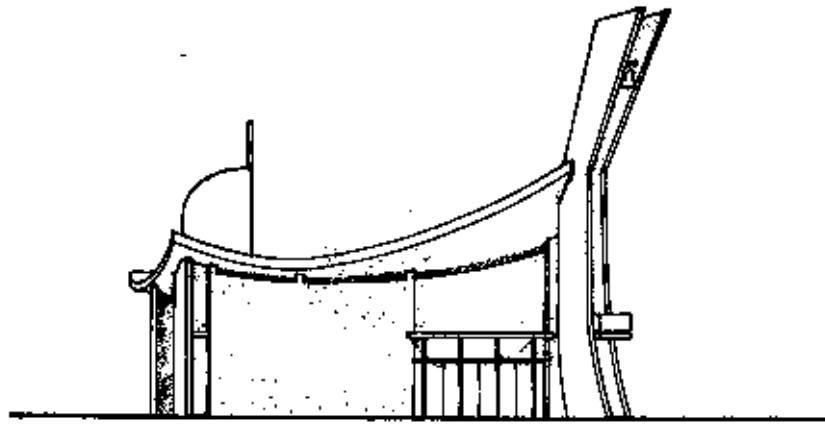
'Ανάταση

νέστη Σηγι 1:200

επούρωσ 6' άριστη

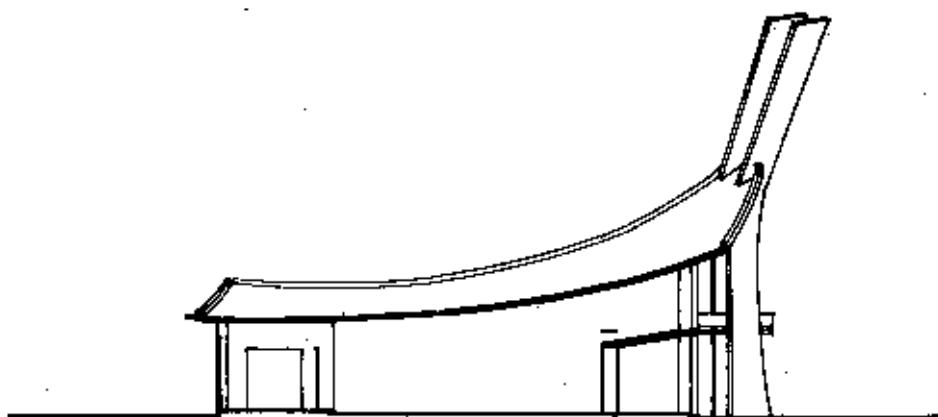
Πλαστικότητα

διατάξης 1:200

επονήρωας δ'

Η ελοοδος - Η φόρμα

διατάξης 1:200

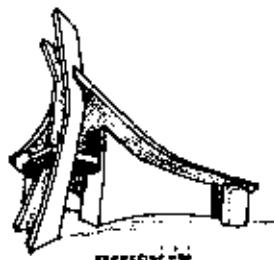
επονήρωας δ'

Το μή

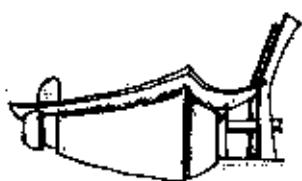

μεταλλική πτυσσόμενη πόρτα

μεταλλική πτυσσόμενη πόρτα σε αποστράγγιση

μεταλλική πτυσσόμενη πόρτα με δύο άνταλα

πτυσσόμενη πόρτα με παραθύρα

πτυσσόμενη πόρτα με παραθύρα

Η πραγματοποίηση μιᾶς άντιδέσας. (Τὸ τέλος)

ΜΙΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΠΟΥΔΗ

ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Μια εισήγησή του στὸ Πολυτεχνεῖο, γιὰ τὴ σπουδὴ καὶ τὰ καθήκοντα τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Σχολῆς, λίγους μῆνες πρὶν πεθάνη, τὸ 1962.

Ἐπειδὴ νομίζω ὅτι: τὸ πρόγραμμα διδασκαλίας καὶ ἔργασίας στὴν Ἀρχιτεκτονικὴ Σχολὴ τοῦ Ε.Μ.Π. πρέπει νὰ εἶναι συνάρτηση τῶν ἀναγκῶν τοὺς θὰ ἔχῃ ἡ Ἑλλάδα στὰ ἀμέσως ἐπόμενα χρόνια στὸν τομέα Ἀρχιτεκτονικῆς, ἔσκιυος ἀνριθμῶς ἀπὸ τὸ σγμεῖο τὴν εἰσήγηση πάνω στὶς ἀπόφεις μου, προσπο-
νήντας δέδαια παράλληλα νὰ εἴρω κατὰ τὸ δυνατὸν συγχρόνως.

Πρὶν προχωρήσω παραχάτω ἔκαθαρίζω ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι μὲ τὴ λέξη Ἀρχιτεκτονικὴ ἔννοια τὴν ἐπιστήμη καὶ τέχνη ποὺ σὲ σκοπὸν τῆς ἔχει τὴν δημιουργία καὶ διαμόρφωση τῶν χώρων μέσα στὸν ἑπολον ζῆ, κινεῖται καὶ ἔρ-
γάζεται ὁ ἀνθρωπος, εἴτε σὰν ἄτομο, εἴτε σὰ σύνολο κοινωνικό. Τίποτα περι-
σσότερο ἢ λιγότερο ἀπὸ ὅτι.

Ἀκούδων, νομίζω ὅτι ἡ Ἑλλάδα παρουσιάζει τὶς δῆμης συνθῆκες, κάτω ἀπὸ τὶς δύοτες θὰ ἔξελιχθῇ ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ τὰ ἐπόμενα ἔτη:

- 1.— Θὰ χρειασθῇ νὰ καλυφθοῦν οἱ στεγαστικὲς ἀνάγκες διῶν τῶν στρωμάτων ἐκείνων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, ποὺ μέχρι τώρα μένουν ἀστεγαὶ ἢ «στεγασμένα» κάτω ἀπὸ ἀπαραδεκτὲς συνθῆκες (Πτοι, ἔννοια τῶν ἀγρό-
τες, τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς μικροαστεύς, δηλαδὴ διάδειξε τὸ 90% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας).
- 2.— Θὰ χρειασθῇ νὰ καλυφθοῦν οἱ ἀνάγκες σὲ κτίρια γενικώτερης σημασίας, ποὺ λείπουν τίθραι ἥτοι: σχολεῖα, νοσοκομεῖα, ἐργοστάσια, παιδικοὶ σταθμοί.
κ.λ.π.
- 3.— Θὰ δξανθίσουν τὰ δοτημέραι δξενόμενα πολεοδομικὰ προβλήματα καὶ θὰ δημιουργηθοῦν καὶ καινούργια τέτοια, ἀπὸ τὴν ἀποκέντρωση καὶ τὴν ἐκδιοικητική ποὺ ἀποτελοῦν τοὺς δύο διμεσους καὶ βασικώτερους επό-
χους τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας.
- 4.— Ἀπὸ τὰ παραπάνω δγαίνει: σὰν συμπέρασμα ὅτι στὸ ἄμεσο μέλλον, ποὺ γιὰ μᾶς τοὺς σπουδαστὲς διποτέλετ τὸ παρόν, θὰ ἔνθιση ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ

σε δλους αύτούς τούς τομείς, έπιπλέον θὲ θὰ χρειαστῇ νὰ ἔχεινται ληφθεῖσαν δόλα τὰ περιθώρια ποὺ μπορεῖ νὰ δώσῃ ἢ σύγχρονη ἐπιστήμη γιὰ νὰ ἔπιπευχθῇ ἢ καλύτερη λύσις τοῦ πραβλήματος μὲ τὴ μεγαλύτερη δυνατήσια. Ή σημειωγή 'Αρχιτεκτονική τῆς πολυτελείας, τῆς ἔντυπόσσας καθὼς καὶ ἡ 'Αρχιτεκτονική τῆς ἔντελως ἀντιπειστημογυκής λύσεως (τῆς συγχρόνου ἀθηναϊκῆς πολυκατοικίας π.χ.), ἐλέγχοστα περιθύρια ἔχουν ἀκόμη.

Συγχέψιλαίωση:

Στὰ ἑπόμενα χρόνια οἰκοδομικός δργασιμὸς γιὰ τὴν κάλυψη τῶν στεγανικῶν διναγκάδων τῶν εὐρυτέρων στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, καθὼς καὶ γιὰ τὴ δημιουργία γενικωτέρας σημασίας κτισμάτων μὲ τὸν ἐπιστημονικότερο καὶ οἰκονομικότερο τρόπο.

Αὕτες είναι οἱ ἀπόφεις μοὺ γιὰ τὴν τροπὴ ποὺ θὰ πάρῃ ἡ 'Αρχιτεκτονική στὰ ἑπόμενα χρόνια. Καὶ ἂς μὴ ἔχεινδε διὰ κάθε ἑποχὴ δημιουργεῖ τὸν πολιτισμὸν τῆς μέσα ἀπὸ τὰς συνθῆκες τῆς καὶ τὰ προβλήματά της. (Αὕτε γιὰ κατανοῦσ ποὺ θὰ μὲ κατηγορήσουν σὰν ἀνθρωπὸ πεζό, ποὺ δὲν καταλαβαίνει τίποτα ἀπὸ «φήγη τέχνη» κ.λ.π.).

Ἐπει ταίνουμε τώρα αἰσίως μετὰ ἀπὸ τὴ σύντομη αὐτὴν εἰσαγωγὴ ποὺ ἔγινε στὸ δευτέρο μας θέμα, δηλαδὴ τὸ τί διδάσκεται μέσα στὴ Σχολή καὶ πῶς αὐτὸς διδάσκεται.

Πρὸς δρμας προχωρήσω στὰ ἐπὶ μέρους μαθήματα, θὰ ξθελα — σημειώνοντας ἔδω καὶ μὰ παράλειψη κατὰ τὴν γνώμη μού, νομίζω διὰ τὸ διδάσκεται μέσα στὴ Σχολή καὶ πῶς αὐτὸς διδάσκεται :

«Ο γενικός προσανατολισμὸς καὶ τὸ πυεῦμα τῆς Σχολῆς μης είναι ἔκεινα ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ είναι;»

Καὶ ἀπογιῶ :

'Ασφαλῶς δχι. Τὸ ποιός θὰ ἔπρεπε νὰ είναι ὁ προσανατολισμὸς τῆς Σχολῆς, κατὰ τὴ γνώμη μού, νομίζω διὰ τὸ διφησσα νὰ ἔγονται στὴν εἰσαγωγὴ ποὺ ἔχανα. Ήτοι, περισσότερη ἐπιστημονικότητα καὶ θετικισμός. Περισσότερος ρεαλισμὸς καὶ κάποια προσγείωση.

Αὐτὰ είναι ἔκεινα ποὺ λείπουν σήμερα ἀπὸ τὴ Σχολή μας.

Μιλάμε δλοι μης, δταν μιλάμε γιὰ τὴν Τέχνη 'Αρχιτεκτονική, γιὰ δρχές λειτουργικότητος καὶ δργανικότητος, γιὰ τὸ διὰ τὸ ἡ μορφή θὰ πηγάσῃ μέσα ἀπὸ τὴ λειτουργία, ἀπὸ τὴν τεχνική, τὸ δλικό. Καὶ δρμας, ἀναρωτιέμαι, ἀν μαθαίνουμε τόσο καλὰ τὴν λειτουργία, τὴν τεχνική καὶ τὸ δλικό, δύστε νὰ μπορέσουμε νὰ δημιουργήσουμε καὶ τὰς μορφές, ποὺ δποτελοῦν σήμερα τὸ κύριο μέλημά μας.

Νομίζω, λοιπόν, διὰ δχι. Καὶ μὴ γνωρίζουντες τὴν ἐπιστήμη, προσπαθοῦμε νὰ κάνουμε Τέχνη ('Αρχιτεκτονική καὶ δχι Ζωγραφική ἢ Πλυτική ἢ Μουσική κ.τ.λ.). Καὶ ἔτσι τὸ ρίχνουμε στὸ «φευτοκαλλιτεχνικό». (Γι' αὐτὸς δὲν φταιμε ἐμεῖς, ἀλλὰ αὐτοὶ ποὺ μᾶς ζητάνε τὴν τέχνη, χωρὶς νὰ ξέρουμε τὴν ἐπιστήμη π.χ. Κέλυφος). Καὶ διάδημ χειρότερα, μερικὲς φορὲς φτάνουμε στὸ σημείο νὰ διέπουμε τὰ σχέδια δχι σίκα γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ ἀρχιτεκτο-

νήματος, έλλαδα απόν αυτοσκοπό, απόν π.χ. έργα αρφηρημένης τέχνης. (κάποιος Καθηγητής λέει: «Καλά δλα αυτά, έλλαδα νά σας δούμε πώς θά τά παρουσιάσετε». Έπισης, όπάρχει καὶ δ ἔξῆς διάλογος, μεταξύ σπουδαστρίας καὶ Έπιμελητού κατά τὴν οὐρα διερθύσεως:

«Σπουδαστρία: Κ... πώς σας φαίνεται ἡ λειτουργία;

Έπιμελητής: Αύτή τὴν πλακόστρωση δέν ἔπρεπε γά τή σχεδιάση μὲ μελάνι, γιατί είναι πολὺ ἔγονηρ»).

Καὶ ἔτοι, μετά ἀπό δλα αυτά, κοιμόμαστε ἥσυχοι ἐμεῖς μὲ τὴν ἐντύπωση δι: μαθαίνουμε 'Αρχιτεκτονική.

«Ἄν ἔλεγα δμως δτ: μαθαίνουμε μόνον αὐτά πού είπα παραπάνω, θά Ελαγά φέρμαστα.

Μαθαίνουμε καὶ ἐπιστήμη. Μαθαίνουμε θεωρία χτιριστικής, μαθαίνουμε μηχανική, μαθαίνουμε οικοδομική, μαθαίνουμε μπετόν κ.λ.π. «Ομως τά μαθαίνουμε δπως ἔπρεπε; Πιστεύω δτ: δχι, καὶ τούτο γιατί πιστεύω δτ: ἐπιστήμη σημαίνει ἔρευνα, σημαίνει ἔξηγηση τοῦ κάθετοι. Βέβαια ώριμένη διδάσκονται ικανοποιητικά, (π.χ. Μηχανική οικοδομική Ιωας), έλλα δμως περιορίζονται στὸ σερβίρισμα ρετσετῶν.

Παράδειγμα: Τὸ W.C. γίνεται 1.20X0,80. Τὸ θόρος τοῦ δρόφου 3 μέτρα. (Ο Le Corbusier λέει δτ: στοὺς δομημένους χώρους τὸ θόρος γίνεται 2,20 μ. Βέβαια ώριμένοι διακάλεσον Le Corbusier τὸ δράδου γά τά τοὺς πάρη δ θνοις. Έν τούτοις, ποτὲ δέν μού δημαθαν γά κρίνω κατά πόσου είναι σωτά αὐτά πού λέει, ἡ λάθος).

«Ομως, καὶ δν σέ δσα λέω παραπάνω, έχω δδικο, καὶ δν ἀκόμη μαθαίνουμε 'Αρχιτεκτονική (ἐπιστήμη καὶ Τέχνη), ἐν τούτοις συμβαίνει καὶ τὸ ἔξῆς: Ένθ (σύμφωνα πάντα μὲ τὴν παραπάνω ὑπόθεση) μαθαίνουμε καὶ χτιριστικὰ καὶ οικοδομικὴ καὶ στατικὴ καὶ μορφολογία, δμως καθόλου δέν μαθαίνουμε νά συνδυάζουμε δλα αυτά. «Ἐτοι φτιάχνουμε «θραύσες» μορφές, πού δέν μας κατασκευάζονται καὶ μελετοῦμε οικοδομικὰ πρόγραμματα πού δέν μας ἀρέσουν, καὶ τούτο λόγῳ ἀδυναμίας. Ακόμα δέν λαμβάνουμε δπ: δψει μας καθόλου τὴν οικογούμα. Παραδείγματα γιδ τὸ τελευταῖο ἀναφέρω τὰ ἔξῆς:

α) Θέμα: Σπιτάκι διακοπῶν, πού ἔξελισσεται σύν τῷ χρόνῳ σὲ διλλα Κρολασι.

β) Θέμα: Τουριστικὸς ξενών, πού καταγέται ὑπερπολυτελές ξενοδοχεῖο, τύπου Χίλτον, μὲ αλοννια αἴθρια, λίμνες, πισσίνες κλπ.

Τοῦτα ἔγοεῖται γίνονται εύνοειώδες δεκτὰ ἀπό τὴν ἔδρα πού θεσε τὰ θέματα.

Τέλος, θέλω νά τοιλα καὶ ἔνα ἄλλο θεσικότατο θέμα. Τὴν πρακτικὴ ἔξειση, πού ἐντελῶς λείπει. Αποτέλεσμα δντ τὸ Πολυτεχνεῖο γά στέλνη τοὺς σπουδαστές τὸ καλοκαλε, νά ἔργαζωνται σὲ ἡλεγμένα ἀρχιτεκτονικὰ γραφεῖα, μέσω δργανώσεως τύπου IAESTE διὰ τὸ έσωτερον, τοὺς ἀφίνει νά φα-

ξουν μάγοι· τους νὰ βροῦν, μὲ συνέπεια νὰ μαθαίνουν (ζπιας συγκεκριμένο παράδειγμα πείθει) πώς νὰ κλέψουν στά σίδερα, καὶ τίποτα παραπέρα.

Κλείγοντας συνοφίῃσι στὸ ἔξῆς:

Θὰ πρέπει, στὴν τελικὴ Εκθεση, νὰ θίγεται τὸ γενικὸ θέμα τοῦ προσανατολισμοῦ τῆς Σχολῆς, μὲ θέση τὸ ποιές ἀνάγκης ζητάει τῇ Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς δρχιτέκτονες νὰ καλύψουν, όχι μόνο σήμερα, ἀλλὰ καὶ στὸ ἅμεσο μέλλον, στὸ διποτὸ μόδιστα καὶ θὲ ἐργαστοῦν οἱ νέοι δρχιτέκτονες.

Καὶ τώρα ἀπαντῶ στὰ ἔρωτήματα ποὺ ἔτεθησαν:

1) "Οχι. Η διδασκομένη ὥλη δὲν εἶναι αὕτη ποὺ πρέπει νὰ είναι. Γιὰ τὶς ξένες σχολές ἔλαχιστα γνωρίζω.

2) Διδασκαλία: Νομίζω δὲν γίνεται πάντα δπως πρέπει.

Συγκεκριμένα, πολλὲς φορὲς δικαίησης ποὺ είναι καὶ διδασκαλίας νὰ διδάσκη, δὲν διδάσκει καὶ εἴτε δὲν γίνεται καθόλου θεωρία, εἴτε διδάσκεται διπὸ ἐπιμελητές, μὲ ἀποτέλεσμα τῇ διδασκαλίᾳ νὰ εἶναι πληγμελής. Ακόμα, δὲν διετίθεται. Όλα τὰ ἀπαιτούμενα μέσα γιὰ τὴ διδασκαλία (προβολές, αἴθουσες κατάλληλες κ.λπ.).

Ἐμποδίζει ἐπίσης καὶ τῇ ἀνάγκη νὰ χρατιοῦνται σημειώσεις, λόγῳ ἐλλείφεως συγγραμμάτων, τὰ ὅποτα ἐπὶ πλέον είναι καὶ ἀπαραίτητα δικὰ τὴν συμπλήρωσην. τῶν δσωγ ἀπὸ ἔδρας, λέγονται.

Οἱ ἀσκήσεις, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη μου θὰ ἔπρεπε νὰ συνοδεύωνται μὲ πρακτικὴ ἔξαστηση, δὲν ἀποδίδουν θοὺ θὰ ἔπρεπε, γιατὶ, εἴτε δὲν γίνονται δπως θὰ ἔπρεπε, εἴτε πάει χαρένη δλη τους τῇ ὥρᾳ στὴν προσπάθεια νὰ ἔξασφαλισθῇ διόρθωσις λόγῳ μικροῦ ἀριθμοῦ ἐπιμελητῶν καὶ διουνεπελας ώριαμένων ἐξ αὐτῶν. Σὲν σύστημα διεξαγωγῆς τῶν ἀσκήσεων προτείγω τὴ δημιουργίας ὁμάδων σπουδαστῶν.

Ἐκάστη ὁμάδας νὰ περιλαμβάνῃ 5—10 σπουδαστές καὶ νὰ ἀνήκῃ σὲ ἕναν ἐπιμελητή. Οἱ σπουδαστὲς κατὰ τὴν ὥρα τῶν ἀσκήσεων νὰ δουλεύουν στὰ σχεδιαστήρια τους καὶ περνᾶ δ ἐπιμελητής μὲ κατάλογο νὰ τοὺς διορθώνῃ.

Στοχασμός μιᾶς έλευθερης ώρας

Ο ΧΑΜΟΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ

(Στίχοι: Ρόη Παπαγγέλου)

"Όταν πέθανες έκεινη την μαρτιάτικη μέρα
Καταμεσήμερα
Την ώρα πού διαβασεις μέτρα σύννεφα
Κ' έφτασε η ειδωση του θανάτου στην τάξη σου
Ένα ρίγος πέρασε τα σώματα των συμμαθητών σου...
Κι όταν κάποιος τό φώναζε δυνατά πώς πέθανες
"Εμειναν δλοι δψωνοι.

Κι όπως διάσκαλος ψιθύρισε :
«Οποιος τό θέλει μπορεί νά φύγη»
Κανένας δέν κουνήθηκε στό ξάφνιασμα έκεινο
Μόνο... οιγή θανάτου!

Κι όταν ξεθάρρεψε διάπριτος πρός την πόρτα
-Έκεινος δι λυγνός, δι ξανθομάλλης -
Μόνο πού τά δάκρυα δέν πνίζανε τό δάσκαλο,
Καθώς τών άκολουθων ένας, ένας,
Όλοι οι συμμαθητές σου...

Και σάν άπο κάποιο κοινό κλυντρό απρωγμένοι,
Πού ήταν δι θαυμασμός τους γιά σένα
Και ή λύπη γιά τόν δύσκο χαμό σου
Φτάσανε αέλιγα στό κοιμητήρι
Σφουγγάζοντας τά δάκρυα, πού δρύστη έσταζον ατή γη,
Σέ ανήκασαν νεκρό στό χέρια τους
Κι δδήγησαν τό φέρετρό σου
πού σκέπαζαν τά λουλούδια
Στό νιοσκαμένο τάφο...
Κι όταν αέλιγανε
Και φύγανε δλοι οι δλοι
Άπομειναν νά κλαίνε στόν τάφο σου
Πλάι στό μνήμα πού αέλιγαν
Οι φίλοι σου
Κ' έθαιφαν μαζί σου
Τά νεανικά τους χαμόγελα...

Τό άναμνηστικό τούτο τεῦχος τυπώθηκε σε 500 δυντίτυπα στό τυπογραφείο Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (Έπικούρου 20). Τό έξιφυλλο έμμεληθηκε δάρκιτέκτων ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗΣ